

de onderwijsstichtingen Capron-De Zuttere, d'Hanins de Moerkerke-de Bie als ook de Bogarden- en St.-Elizabethscholen moesten "reorganiseren".

De regering en haar militanten sloegen onmiddellijk met alle middelen terug, zelfs onwettige, maar tevergeefs.

Gedurende de schoolstrijd was het peil van het lager onderwijs in het arrondissement Brugge niet veel hoger dan vroeger. Het vrij onderwijs versterkte zijn kwantitatieve superioriteit ten nadele van de kwaliteit. Het openbaar onderwijs daarentegen, was kwalitatief het beste, maar dat was schijn. Het burgerlijk schooltoezicht was op peil, maar dat gold niet voor de schoolcomités.

Lijst der gebruikte afkortingen

- ABW = Archief Beveren-Waas, Provincie West-Vlaanderen, Arrondissement Brugge en Oostende, 4de afdeling.
ARB = Algemeen Rijksarchief te Brussel.
BAB = Bisschoppelijk archief Brugge.
B.N. of N.B. = Biographie nationale of Nationale biografie.
C.I.H.C. = Centre interuniversitaire d'histoire contemporaine.
I.C.H.G. = Interuniversitair centrum voor hedendaagse geschiedenis.
K.B. = Koninklijk besluit.
K.M.O. = Kleine en middelgrote ondernemingen.
N.B.W. = Nationaal Biografisch Woordenboek.
O.C.M.W. = Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn.
P.B.C. W.-VI. = Provinciale Bibliotheek en Cultuurarchief West-Vlaanderen.
RAB = Rijksarchief Brugge.
R.T. = Rapport triennal sur la situation de l'enseignement primaire en Belgique.
SAB = Stadsarchief Brugge.

NIEUWPOORT 1576-1601 TOPOGRAFIE VAN ARMOEDE EN RIJKDOM

G. DALLE°

Inleiding

Het uitgangspunt van deze studie is het kohier van de 10de penning anno 1576. Genoemd jaar was voor Nieuwpoort een niet onbelangrijk jaar. In het kader van de vredesbesprekingen die tot de Pacificatie van Gent zouden leiden — de akte van Pacificatie werd op 8 november 1576 te Gent ondertekend — werd Nieuwpoort als garantieplaats in pand gegeven aan de Prins van Oranje. De pacificatie werd te Nieuwpoort op 4 december door de plaatselijke overheid afgekondigd. De voorwaarden van de overdracht van de stad in handen van de Prins bepaalden :

- dat de Prins, zo hij dit nodig achtte, de stad en de haven mocht versterken,
- dat de openbare uitoefening van de hervormde godsdienst zou verboden worden aan de garnizoenssoldaten,
- dat eenmaal de vrede hersteld, de stad overgedragen zou worden aan de Spaanse vorst¹

Het eindpunt van de studie is een belasting van 20 stuivers per haardstede, waartoe besloten werd op 12 augustus 1600, d.i. een goeie maand na het beleg van de stad door Prins Maurits. Op 2 juli versloeg Maurits het leger dat, onder bevel van aartshertog Albrecht en Mendoza, de stad poogde te ontzetten. De Prins kon geen voordeel halen uit wat de Nederlanders een schitterende overwinning blijven heten.

° Dr. geschiedenis, ere-leraar ; Leopold II laan 8, bus 4, 8470 De Panne.

1. D. Van der Bauwhede, *Nieuwpoort in de Geuzentijd*, Torhout, 1986, p. 32.

Heel in het begin van de inbezitting van de stad door Willem van Oranje, hebben een paar garnizoenssoldaten gepoogd de katholieken te intimideren². De Prins die zich aan de overeenkomst wenste te houden, vroeg om uitleg en drukte erop dat hij desnoods de schuldigen zou straffen³. Uit enkele posten van de stadsrekeningen blijkt dat hij het garnizoen terupriep⁴ en dat de bewaking van de stad toevertrouwd werd aan de "hellebardiers van de poorterie"⁵. Zij traden bij beurtrol op⁶ onder leiding van een kapitein⁷. Zij die van wacht waren moesten zich voorzien van een hellebaard of van "een roer, cruyt, loot ende lonten"⁸.

Toen vanaf eind 1578, na de afkondiging van de godsdienstvrede, de greep van het Calvinistische Gent op Vlaanderen sterker werd, verhoogde ook te Nieuwpoort de druk van de hervormingsgezinden en trad de predikant Mr. Pieter Everaerd in het openbaar op⁹. Op 15 februari 1580 werd te Gent de katholieke godsdienst verboden. Dit ging niet onopgemerkt voorbij in de IJzestreek. Reeds op 3 maart organiseerden de geuzen te Veurne een zuiveringsactie : de meest onbetrouwbare elementen werden van hun bed gelicht en uit de stad verbannen, de magistraat werd vernieuwd, de katholieke

2. *Ibidem*, p. 33.

3. *Ibidem*, p. 33.

4. R.A.Br. (= Rijksarchief te Brugge), *Nieuwpoort*, stadsrekening 1577, f. 36, "een bode naer Brugge betreffende het vertrek van het garnizoen van de Prince van Oraigne"; f. 44, "Hendrik Lhermite, van verteerde kosten toen commissarissen kwamen omme te doen vertrekken de soldaten van minheere de Prince van Oraigenen"; f. 36 v°, de stadsbode begeleidt de soldaten van de Prins bij hun vertrek. NB. Aangezien heel het oud-archief van Nieuwpoort te Brugge in depot gegeven werd, zal ik dit fonds verder als "Nieuwpoort" aanduiden.

5. *Nieuwpoort*, stadsrekening 1577, f. 46 v°, "hellebardiers bij de wet opgenomen tot bewaernisse vander stede".

6. *Nieuwpoort*, stadsrekening 1577, f. 44, "Walraeve de Feu van een banket tsijnen huise bij die van de wet als zij gedresseert hadden de rollen van de wachten van de poorterie...".

7. *Ibidem*, stadsrekening 1577, f. 47, "capiteins van de poorterie ende waeke van deser stede : Ghelein van Stapele, Frans Demyster, Pieter Vannoort, Matheus Dangreau ; Balten Maertens en Jan Pleyte." ; zie ook stadsrekening 1578, f. 22.

8. *Nieuwpoort*, reg. 447, f. 45, Ordonnantie van de wacht 1580.

9. *Nieuwpoort*, nr. 3151, kerkrekening 1 februari 1580-31 januari 1581, uitgaven, post 12, "aen Mr. Pieter Everaerd menyster, een jaar pensioen gevallen baefmisse 1579, 728 pd. par."

godsdienst verboden¹⁰. Ook te Nieuwpoort werd de katholieke godsdienst verboden¹¹ en op 12 juni werd de magistraat voor het eerst vernieuwd, niet door commissarissen van de Koning van Spanje, maar door commissarissen aangesteld door de Generale Staten. D. van der Bauwhede meent te mogen stellen dat "vanaf dit ogenblik sprake is van een vernieuwing in hervormingsgezinde zin"¹². Bij nazicht blijkt dat het merendeel van de in 1580 aangestelde magistraten reeds vroeger in het stadsbestuur zetelden¹³.

magistraat 1580	vroegere magistraatsjaren				
<i>Burgemeesters :</i>					
Corn. Inghelant	—	—	—	1578	1579
Jac. de Wavrans	1575	1576	1577	1578	—
<i>Schepenen :</i>					
Pieter Adriaens	1575	1576	1577	1578	1579
Jan Depoorter	1575	—	1577	1578	1579
Mores Denaghele	1575	—	—	1578	1579
Ant. v. Wynter	—	1576	1577	—	1579
Jac. Meunynck	—	—	—	—	1579
Pieter Oornewede	—	—	—	—	—
Pieter Jaecx	—	—	—	—	1579
Daniël Denaghele	—	—	—	—	1579
Joos Desmidt	—	—	—	—	—

Uit de tabel blijkt dat in 1580 alleen Pieter Oornewede en Joos Desmidt voor het eerst als schepenen werden aangesteld. Joos Desmidt was een hervormde, hij wordt in 1581 als ouderling vermeld en woonde in genoemd jaar, samen met predikant Pieter Everaerd, de classicale vergadering te Duinkerke bij¹⁴. Nieuwpoort was sinds 4

10. P. Heinderycx, *Jaerboeken van Veurne en Veurnambacht*, uitgegeven door E. Ronse, Veurne, 1853, dl. III, p. 167-168.

11. *Nieuwpoort*, nr. 3151, kerkrek. 1580-81, uitgaven, post 1 : "wijn gebruikt door de priesters int zusterhuis omme te celebreren hunl. dienst beginnende van de 1ste sporcle 1580 geduerende totter tijt dat heml. dienst veboden was." De katholieke godsdienst werd te Nieuwpoort waarschijnlijk op 3 juni 1580 verboden (zie noot 20).

12. D. Van der Bauwhede, *a.w.*, p. 37.

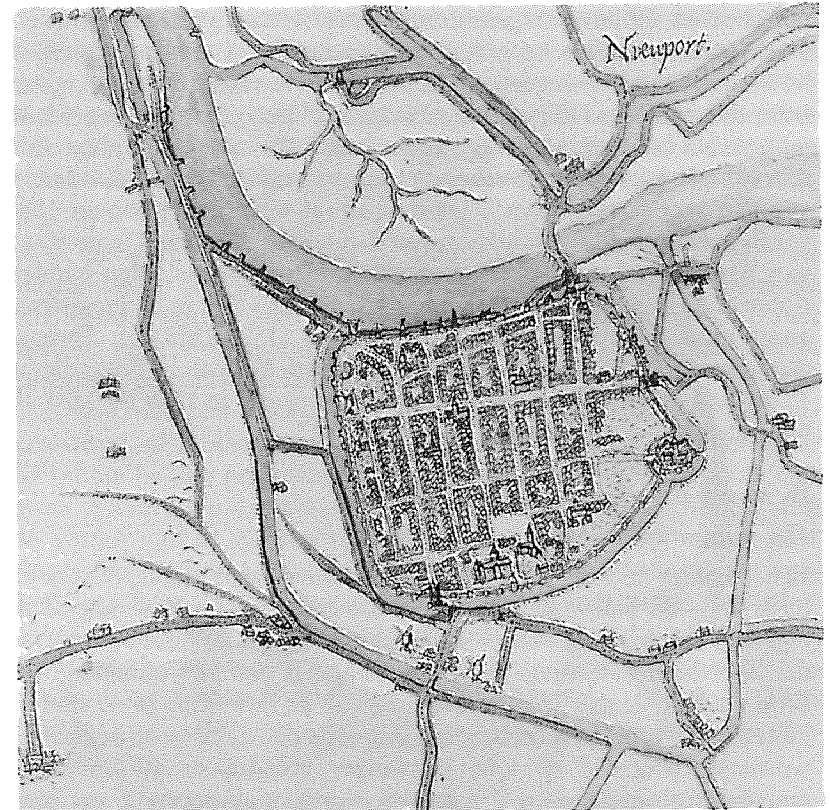
13. *Nieuwpoort*, 91.

14. *Nieuwpoort*, nr. 3151, kerkrekening 1581-82, uitgaven, post 8.

november 1579 door de Oostvlaamse synode verheven tot classis¹⁵, d.i. in de hervormde kerk, een vereniging van een aantal in elkanders nabijheid gelegen gemeenten met het oog op de uitoefening van het kerkelijk bestuur.

Dat er in 1580 in de magistraat slechts twee nieuwkomers waren wijst er op dat de invloed van de hervormden in het stadsbestuur, althans sinds 1579, voldoende sterk was¹⁶. Vanaf 1580 kwam de classis Nieuwpoort tot grotere bloei, dit blijkt o.a. uit de aanstelling van een tweede predikant, Mr. Bernard Faellie¹⁷ en ook uit het feit dat in 1581 het consistorium van Nieuwpoort, d.i. het vertegenwoordigend en leidinggevend lichaam van de gemeente, door de kerkgemeenten van het Westkwartier afgevaardigd werd naar Middelburg om er de bijdrage van de kerk van genoemd kwartier af te leveren¹⁸. In 1580 woonden de predikant B. Faellie en de ouderling Pieter Deceunynck de vergadering van de classes bij te Veurne, terwijl predikant Pieter Everaerdt vergezeld van Geraart Deceunynck naar een classisvergadering te Duinkerke trok¹⁹. Sinds 1580 ook was in de Grote School de Roomsgezinde Mr. Rafaël Canisius door de hervormde Mr. Pieter Ente vervangen²⁰.

Op 20 juli 1583 gaf het garnizoen van Nieuwpoort zich zonder slag of stoot over aan Alexander Farneze. De capitulatievoorwaarden stipuleerden dat de inwoners dienden terug te keren in de schoot van de

Jacob van Deventer (ca. 1510/15 - 9 mei 1575)
Plan van de stad Nieuwpoort

Ongeveer evenwijdig met de kaai : het dwarsstraatje dat de Noordstraat met de Kokstraat verbond, de Langestraat, de Ankerstraat, de Handwerkersstraat, het Marktplein en de Potterstraat.

Ongeveer loodrecht op genoemde straten, van west naar oost :

- a. ten noorden van de Langestraat : de Kokstraat met de Dishoek, de Garnaartstraat, de Kopingstraat, de Kraanstraat, de Houtbrekersstraat en de Noordstraat.
- b. ten zuiden van de Langestraat : de Klekerstraat, de Kokstraat, de Hoogstraat, de St.-Mariestraat, de Marktstraat, de Mandenmakersstraat en de Eendenpoel.
- c. ten zuiden van de Handwerkersstraat : heette het gedeelte ter hoogte van de Klekerstraat, de Wagenaarshoek. Het verlengde van de Kokstraat werd soms de Keernemelkstraat genoemd en heette het verlengde van de Hoogstraat de Vilderstraat.

15. D. Van der Bauwhede, *a.w.*, p. 38.

16. Ook Antoon van Wynter die reeds in 1576, 1577, en 1579 in de magistraat zetelde was een hervormde. Hij woonde in 1580 de vergadering van de classes bij te Diksmuide (*Nieuwpoort*, nr. 3151, uitgaven post 12.) Over de gezindheid van de andere leden van de magistraat 1579, heb ik geen informatie.

17. *Nieuwpoort*, nr. 3151, kerkrekening 1580-1581, uitgaven, post 12, "Bernaerdt Faellie oock ministere, 3 maanden pensioen gevallen 31 december 1580, 200 pd."

18. *Ibidem*, nr. 3151, kerkrekening 1581-82, uitgaven, post 8.

19. *Ibidem*, nr. 3151, kerkrekening 1580-81, uitgaven, post 8.

20. *Ibidem*, kerkrekening 1580-81, uitgaven, post 12, "Pieter Ente schoolmeester van onderwezen te hebben de jonckheyd 6 maanden 90 pd." ; kerkrekening 1581-82, uitgaven post 7, "Mr. Rafaël Canisius wijlent schoolmeestere van de grote schole deser stede...", "Mr. Pieter Ente schoolmeester van de groote schoole deser stede ende dit over een jaer pensioen van de jonckheid onderwesen te hebben ende dit voor den termijn van eenen jaere (3 dec. 1580 tot 2 december 1581) 180 pd.". Pieter Ente trad blijkbaar in dienst op 3 juni 1580., d.i. meen ik de datum waarop de uitoefening van de katholieke godsdienst te Nieuwpoort verboden werd. Mr. R. Canisius wordt als schoolmeester vermeld o.a. in de stadsrekening van 1575, f. 38.

moederkerk en het gezag van de Spaanse koning moesten aanvaarden. De hervormden kregen de gelegenheid met al hun hebben en houden naar het Noorden uit te wijken. Ze mochten wel nog zes maanden in de stad blijven om er eventueel hun goederen te gelde te maken. Na hun vertrek kregen ze nog zes extra maanden tijd om hun onroerende goederen te verkopen door tussenkomst van vrienden of van een procuratiehouder²¹. De magistraat werd in september 1583 vernieuwd door commissarissen van Zijne Kon. Majesteit in de Raad van Vlaanderen. Slechts twee van de nieuwe aangestelden hadden tijdens de Hollandse bezetting, maar dan vóór 1579, in de magistraat gezeteld, n.l. de schepenen Jan Vanslype (1576-1577) en Thomas Aernout (1576-1578). Het jaar erop werd Walraeve Feys die in 1576-78 als schepenen, en Jacques de Wavrans die in 1580 en 1581 als burgemeester gezeteld had, weer opgevist²².

De topografie van armoede en rijkdom

Het kohier van de 10de penning, 1576

In het kohier de 10de penning werd de huurwaarde van de huizen als basis voor de belasting genomen²³. De huurder, de bewoner of de eigenaar die het huis betrof, betaalde 10 % van de huurwaarde van het door hem bewoonde huis. Het kohier is een niet onbelangrijke bron voor de kennis van de spreiding van de bewoning in de stad en meteen ook voor de spreiding van armoede en rijkdom. In het kohier wordt de weg die de teller-ontvanger volgde, straat per straat nauwkeurig aangegeven²⁴, maar er wordt niet vermeld op welk ogenblik de telling van de andere zijde van de straat aanvangt. Ook de punten waar de van oost naar west lopende, de van zuid naar noord lopende straten kruisen, worden niet aangeduid. Bij nazicht blijkt ook dat de openbare gebouwen (stadhuis, griffie, gevangenis, halle), de kerk, de kloosters en de scholen niet vermeld worden. Ze worden in de tabel in bijlage tussen rechte haakjes aangegeven. Om

de ontbrekende elementen te achterhalen en ook om de betrouwbaarheid van de lijst te testen werden de koopakten geconsulteerd van huizen en erven vermeld in de schepenkennissen en andere akten over de periode 1571-1583. Ze gaven de zekerheid dat de teller huis per huis noteerde en in veel gevallen liet de vermelding “hoekhuis” toe de in een straat uitmondende zijstraat te lokaliseren.

Wie in 1576, komend langs de Lombardzijdestraat, Nieuwpoort wilde bezoeken en vooraleer de stad binnen te trekken, nog even verpoosde op de Palingbrug — een brug over de oude Ieperlee die ten westen van de stad in de havengeul uitmondde²⁵ — had een boeiend gezicht op de stad. Op de voorgrond de haven met de aan de kaaimuur gemeerde schepen en de noordelijke stadsmuur, met van oost naar west, de Noordpoort, de havenpoorten vóór de Houtbrekersstraat, de Kraanstraat, de Kopingstraat, de Garnaartstraat en de Kokstraat — alle geflankeerd door torens — en de Stegerpoort met grote cilindrische toren aan de zuidzijde. Tegen de poorten, boven de vesten van de Kraanstraat en zelfs onder de trap van de vest waren huisjes gebouwd die gebruikt werden hetzij door de bierwerkers (bewesten de Kraanpoort), hetzij door de zoutmeters (beoosten de poort tegenover de Kopingstraat), hetzij door “schamel lieden”²⁶. Meer naar het westen ontwaarde hij de Grote Vierboete en verderop het Fort de Kleine Vierboete. Het aan Lancelot Blondeel (1496 (?)-1561) toegeschreven schilderij in het stadsmuseum geeft een idee hoe het was.

Wie uit de richting Veurne kwam zag schuin links de genoemde vierboeten en pal voor zich de Onze-Lieve-Vrouwekerk, de halletoren en het klooster van de Nieuw-Grauwzusters. Helemaal rechts aan de oostzijde van de stad trok de citadel zijn aandacht. Filips de Stoute had het versterkt kasteel in 1385 rond de toren van de afgedankte Sint-Laurentiuskerk laten bouwen. Het kasteel was de residentie van de militaire bevelhebber die de vorst er plaatste²⁷.

De omgeving van de stad binnen de “riole” — een vaart die vanaf

21. D. Van der Bauwhede, *a.w.*, p. 41.

22. *Nieuwpoort*, nr. 91.

23. L. Van Werveke, *Stad Nieuwpoort. Inventaris van het archief van het oud regime*, 1937, nr. 2989.

24. Vb. “De Craenestraete beginnende ande noordoosthoek bij de caeye, zuidwaarts totte Langhestraete, commende op de westzijde naer de caeye en keerende tot de Copynckstraete.”

25. Zie plan Jacob van Deventer in : Lt.-Generaal Woumermans, *Atlas des villes de la Belgique au XVIe siècle*, Bruxelles, Institut Nat. de Géographie, afl. 12 (1891).

26. *Nieuwpoort*, stadsrekening 1575.

27. R. Degryse, *Nieuwpoort, Belgische Steden in reliëf, in plannen opgenomen door Franse militaire ingenieurs, XVIIe-XIXe eeuw*, Pro Civitate, Brussel, 1965, p. 113. Verder aangeduid als R. Degryse, *Nieuwpoort*.

Monnikenhuis tot aan de Grote Vierboete de stad beschermde — was weinig bewoond. Op het plan van Deventer worden enkele huisjes getekend rond Monnikenhuis, waarschijnlijk de in het kohier vermelde brouwerij van Jan Decaestickere (huurwaarde 5 pd.gr.) en het huisje van Bastiaan Decantere (huurwaarde 7 s.6 gr.). Het is niet uitgesloten dat Jan Decaestickere dit huisje in 1579 aankocht. Het wordt in de koopakte omschreven als liggende “op de oosterse Veurneambachtse sluis”²⁸. Ten westen van de stad worden op het plan van Deventer een paar huisjes west van de Stegerpoort getekend. Volgens het kohier van 1576 stonden aldaar twee uitgebrande draaiplaatsen en twee “smouthuizen”. Een van de smouthuizen was vervallen, het andere was eigendom van Willem Decorte en werd getaxeerd op 26 s.gr.²⁹. Buiten de Zuidpoort vermeldt het kohier twee windmolens, twee huisjes met een huurwaarde van 5 s., acht met een huurwaarde van 10 s. en twee met een huurwaarde van 1 pd.gr.³⁰. Deze huisjes zouden volgens het plan van Deventer bestaan hebben aan de bocht van de “riole” waar in 1269 een stenen brug gebouwd werd en langs de straat naar Diksmuide.

De molen ten oosten van de straat van de Zuidpoort naar de Zuidrioolbrug was eigendom van Michiel Patijn, die ten westen van de straat van Jan Devynck. De molens hadden — het molenhuis inbegrepen — een huurwaarde van 8 pd.³¹. Laatstgenoemde molen was een “oliestampmolen”³². Ten noorden van de stad stond ten zuidwesten van de Palingbrug de molen uitgebaat door Klaas en Jan Deroo³³.

Binnen de stadsmuren stonden vijf molens. Ten zuidoosten van de Noordpoort stond de Dismolen die Aernoudt de Notre in mei 1575 kocht van Jan Maerten. Hij betaalde voor de molen en het molenhuis 144 pd. gr.³⁴. Het molenhuis stond aan de westkant van de Noordstraat, op de zuidoosthoek van het dwarsstraatje dat later de

St.-Antoniusstraat zal genoemd worden en dat de Noordstraat verbond met de Houtbrekersstraat. Tussen de Noordpoort en de Oostpoort waren de kinderen Vandamme eigenaar van de Oostmolen³⁵. Tussen de westmuur van de stad en de Klekerstraat worden op het plan van Deventer drie molens getekend. Halverwege, tussen Handwerkersstraat en de Kleine Klekerstraat, de Zuidmolen — niet te verwarren met de buiten de stad gelegen Grote Zuidmolen — en, dicht bij de Langestraat, de Middenmolen. Jacob Devliegher kocht de helft van de Zuidmolen van Ingel Depape voor 125 pd. gr.³⁶. Hij was ook eigenaar van de Middenmolen en moet kort na de aankoop van de Zuidmolen overleden zijn. Zijn weduwe verkocht laatstgenoemde molen aan Chr. Perceval³⁷. De derde molen, de Stegerpoortmolen, stond ten noorden van de Langestraat, hij wordt ook de Bordeelmolen genoemd³⁸. Benevens de molens worden binnen de stadsmuren meerdere draaiplaatsen vermeld : tussen Noordpoort en Oostpoort, ten noorden van het doel van de busschietters, achter de kerk en bezuiden de Stegerpoortmolen³⁹.

Het stratenpatroon is sinds de stichting van de stad door Filips van de Elzas (1163), regelmatig en ordelijk in de vorm van een dambord geschikt. In het noorden wordt het stadsplan beheerst door de Langestraat, in het zuiden door het marktplein met westwaarts de Handwerkersstraat en oostwaarts de Potterstraat. Evenwijdig met genoemde straten liepen ten zuiden van de Langestraat, een reeks straatjes die vandaag de Ankerstraat vormen. Ten noorden van de Langestraat werd de Noordstraat (Ieperstraat) door een reeks dwarsstraatjes verbonden met de Kokstraat. Genoemde straten werden van zuid naar noord doorsneden door zeven parallel lopende straten. Van west naar oost waren dit in 1576, tussen de Handwerkersstraat (Kerkstraat), het Marktplein en de Potterstraat enerzijds en de Langestraat anderzijds, de Klekerstraat (Astridlaan), de Kokstraat, de Hoogstraat, de St.-Mariestraat (Recolletenstraat), de Markt-

28. *Nieuwpoort*, nr. 3975, f. 63 v° - kostprijs 7 pd. 10 s. groot.

29. *Ibidem*, nr. 2989, f. 33.

30. *Ibidem*, f. 32 v°.

31. *Ibidem*, nr. 2989, f. 32 v°.

32. *Ibidem*, nr. 3974, f. 168 en 3975, f. 13.

33. *Ibidem*, nr. 3975, f. 214.

34. *Nieuwpoort*, nr. 3974, f. 129 v° ; nr. 2993, park 1, de molenwal had een oppervlakte van 60 roeden.

35. *Ibidem*, nr. 3974, f. 57 v° ; nr. 2993, park 1, de molenwal had een oppervlakte van 212 r.

36. *Ibidem*, nr. 3974, f. 203, nr. 2993, de molenwal had een oppervlakte van 70 r.

37. *Ibidem*, nr. 3974, f. 258 v° (inbegrepen een groot huis).

38. *Ibidem*, nr. 3974, f. 278 ; nr. 3685, f. 27 ; nr. 2993, park 33 ; oppervlakte molenwal 60 r.

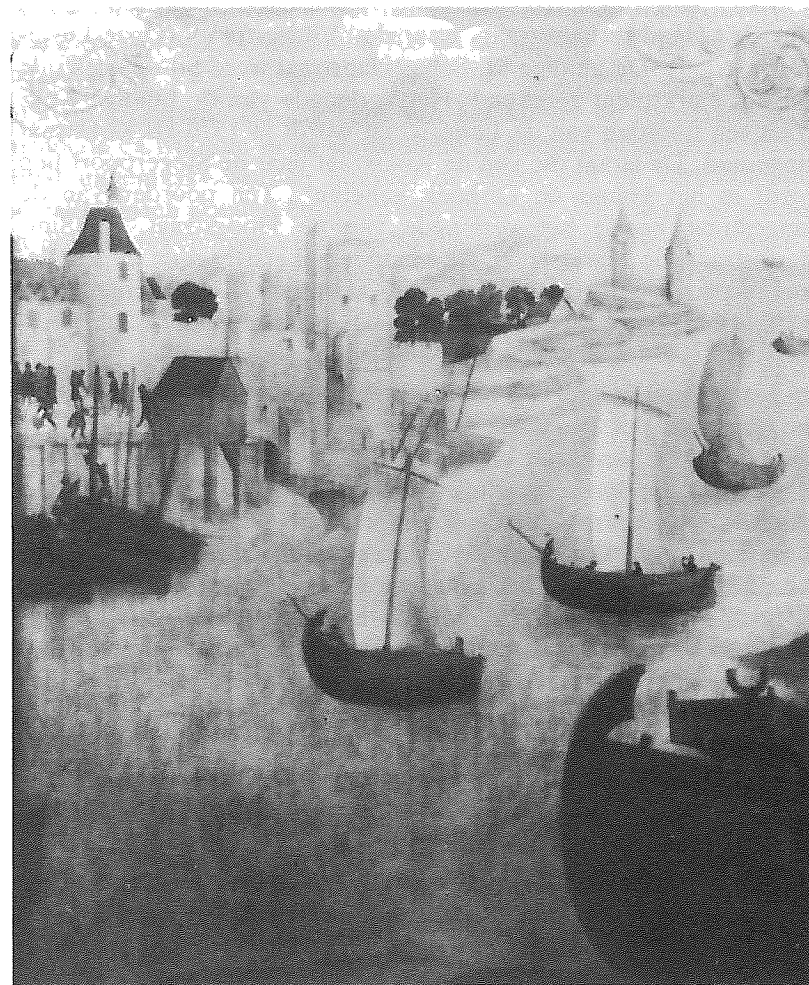
39. *Ibidem*, nr. 3663, stadsrekening 1576.

Lancelot Blondeel (Poperinge 1496 - Brugge 1561)

Nieuwpoort gezien vanuit het noorden :

1. de goederenhaven ter hoogte van de Kraanstraat en de Kopingstraat.

2. de vissershaven ter hoogte van de Kokstraat en meer naar rechts de grote en de kleine vierboete.

straat, de Mandenmakersstraat (Schipstraat) en de Eendepoel (Arsenaalstraat). De Klekerstraat liep niet verder zuidwaarts dan de Handwerkersstraat. De hoek ten zuiden van laatstgenoemde straat was de Wagenaarshoek. Het verlengde van de Kokstraat naar het zuiden toe wordt in enkele akten als de Kernemelkstraat (Duinkerkestraat) aangeduid. Het verlengde van de Hoogstraat ten zuiden van de Handwerkersstraat was de Vilderstraat (Onze-Lieve-Vrouwstraat). De huidige St.-Sebastiaanstraat werd bij de oostzijde van het marktplein gerekend. Het verlengde van de huidige Kokstraat ten noorden van de Langestraat wordt in 1576 als Kokstraat aangeduid. De straat die van de Kokstraat naar de Stegerpoort liep wordt in het kohier de Dishoek geheten⁴⁰. Ten noorden van de Langestraat heette het verlengde van de Hoogstraat, de Sint-Mariestraat, de Marktstraat, de Mandenmakersstraat en de Eendepoel respectievelijk Garnaartstraat (Kaaistraat), Kopingstraat (Valkestraat), Kraanstraat (Oostendestraat), Houtbrekers- of Schipwerkersstraat (St.-Jacobstraat), en Noordstraat (Ieperstraat).

Op het linkerzijpaneel van het reeds genoemde drieluik toegeschreven aan Lancelot Blondeel, worden de Kraanpoort en de Kleine Kaaipoort afgebeeld met ervoor de Kraan en een kogge die zopas gelost werd. Op het rechterluik komt het gedeelte van de kaai voor van de Garnaartstraat tot de Stegerpoort met in de verte de twee vierboeten. Aan de kaaimuur zijn een drietal visserssloepen gemeerd. Op de kaai zelf zijn lossers in de weer met bennen. De tegenstelling tussen de deftig geklede heren op het linkerluik en de vissers op het rechterluik, wijst op het bestaan van twee aanlegplaatsen: een voor de aanvoer van handelsgoederen en een voor de aanvoer van vis. De haringklok of het visklokje wordt door Woumermans^{40 bis} langs de kaai ter hoogte van de Kokstraat gesitueerd. Hij situeert de Koping tegenover de Kopingstraat.

In het totaal worden in het kohier, binnen de stadswallen, 765 huizen en 7 niet bebouwde erven en schuren vermeld. Drieënvijftig huizen krijgen de vermelding "vervallen". Hiervan zijn er negen waarvan expliciet gezegd wordt dat ze onbewoond zijn⁴¹ en drieënveertig die

40. *Nieuwpoort*, nr. 447, f. 156 v°, "de straete genaemd dishoek lopende naar de Stegerpoort".

40 bis. Zie noot 25.

41. Bijlage, nrs 31, 266, 269, 390, 424, 425, 426, 427, 428.

vrijgesteld zijn van belasting. Van deze drieënveertig zijn er vijf⁴² die bewoond zijn door "schamel lieden" en vier die als "geruineert" vermeld worden⁴³. Voor de andere vierendertig⁴⁴ is het niet duidelijk of ze al dan niet bewoond zijn. Het huis 170⁴⁵ wordt als vervallen vermeld, maar wordt wel belast. Tien niet-vervallen huizen⁴⁶ zijn onbewoond maar worden wel belast. Rekening houdend met wat hiervoor gaat, waren minimum 708 en maximum 742 van de huizen bewoond.

Om op grond van de gegevens van het kohier de topografie van armoede en rijkdom in de stadsruimte te kunnen bestuderen, moet eerst uitgemaakt worden hoeveel de leden van de verschillende sociale klassen konden besteden aan huishuur. Uit enkele gegevens in de stadsrekeningen en in de bewijsstukken van die rekeningen⁴⁷ blijkt dat omstreeks 1576 volgende daglonen (in s. par.) aangerekend werden:

schaliedekkers :	20	—	16	—	—	—	08	—	—
timmerlui :	—	18	16	14	12	10	—	—	—
metselaars :	—	—	—	14	12	—	—	—	04
dijkwerkers :	—	—	—	—	—	10	08	07	—

De meester mocht twee s. per dag van het loon van z'n knechten afhouden⁴⁸. Vele knechten verdienden nauwelijks meer dan een dagloner. Rekening houdend met de verletdagen en de zon- en feestdagen telde het kalenderjaar slechts 210 arbeidsdagen. Dit betekent dat hierbovenstaande loonschalen overeenkwamen met een jaarinkomen van (in d. gr.) :

4200	3780	3360	2940	2520	2100	1680	1470	840
------	------	------	------	------	------	------	------	-----

42. Bijlage, nrs 81, 82, 83, 84, 762.

43. Bijlage, nrs 129, 265, 348, 440.

44. Bijlage, nrs 125, 231, 254, 264, 271, 272, 309, 322, 332, 374, 375, 376, 377, 378, 382, 399, 400, 401, 402, 403, 405, 406, 407, 420, 421, 435, 436, 437, 438, 488, 688, 701, 714, 722.

45. Bijlage.

46. Bijlage, nrs. 16, 39, 53, 275, 294, 330, 413, 477, 648, 666.

47. *Nieuwpoort*, stadsrekening 1568 tot 1576 en nr. 3885.

48. *Nieuwpoort*, nr. 447, ord. 1.2.1580, art. 214.

Op deze basis berekend bedroeg de huurwaarde uitgedrukt in kalenderdagen :

jaarloon	huurwaarde van de huizen				
	-10 s.gr.	11-15 s.	16-20 s.	21-30 s.	31-40 s.
4200	10	16	21	31	42
3780	12	17	23	35	46
3360	13	20	26	39	52
2940	15	22	30	45	59
2520	17	26	35	52	70
2100	21	31	42	63	83
1680	26	39	52	79	105
1470	30	45	60	90	120
840	52	78	104	156	209

Aangenomen wordt dat het type-gezin (echtpaar en drie minderjarige kinderen) 5 à 15 % van het jaarloon, d.i. het inkomen van 18 à 35 kalenderdagen, opzij legde voor huishuur⁴⁹. Dat de lagere inkomensgroepen eerder geneigd waren de uitgave tot 5 à 10 % te beperken ligt voor de hand. Uit de tabel kan afgelezen worden dat wie een jaarinkomen had van 2940 d. gr. en meer, zich een huis met een huurwaarde van 21 à 40 s. gr. kon permitteren, en dat de inkomensgroep van 2100 à 2520 d. gr. bij machte was een huis met een huurwaarde van 11 à 20 s. te bewonen. Wie minder dan 2100 d. gr. verdiende moest zich tevreden stellen met een huis met een huurwaarde van maximum 15 s. gr.

In navolgende tabel betreffende 150 gezinshoofden in het kohier 1576 vermeld en waarvan het beroep of de bedrijvigheid gekend is⁵⁰ werd het percentage gezinshoofden berekend dat voor elke beroeps-klasse een huis met een huurwaarde van -10 s., 11-20 s., 21-40 s. en meer dan 40 s. betrok.

49. E. Scholliers, *De levensstandaard in de XVe en XVIe eeuw te Antwerpen*, Antwerpen, 1960, p. 167.

50. Gegevens geput uit de stadsrekeningen en voor wat betreft de reders, vissers en mandendragers uit de rekeningen van het ambacht van de visverkopers en de mandendragers (*Nieuwpoort*, bundels 3455 en 3456).

huurwaarde huis	-10 s.	11-20 s.	21-40 s.	+ 40 s.
Arbeiders	29 %	43 %	14 %	14 %
Ambachtslui	—	24	48	28
Bedienden	13	25	50	12
Reders	—	8	9	73
Visserverkopers + mandenmakers	5	26	26	43
Pachters ⁵¹	9	18	9	64

Steunend op bovenstaande tabel meen ik te mogen aannemen dat ongeveer 3/4 van de ambachtslui en bedienden een huis van 11 à 40 s. (huurwaarde) bewoonden. De arbeiders waren minder welstellend, ongeveer 3/4 betrok een huis met een huurwaarde van maximum 20 s.. 73 % van de reders en 64 % van de pachters betrokken een huis met een huurwaarde van meer dan 40 s. en 69 % van de visserverkopers en mandenmakers een huis van meer dan 21 s.

Volgens de huurwaarde van de huizen kan de bevolking van Nieuwpoort anno 1576 als volgt ingedeeld worden : (*zie volgende blz.*)

51. Pachters van een polder (5), een draaiplaats (1), een wijschroederij (5), de dobbelschool (1), de houtkaai (1). De vijf pachters van een polder bewonen een huis met een huurwaarde van meer dan 40 s.

52. Wagenaarshoek inbegrepen.

53. Vilderstraat inbegrepen.

straat	tot 10 s.		11-20 s.		21-40 s.		huurwaarde van de huizen + 40 s.		Tot.	
	a.	%	a.	%	a.	%	a.	%	a.	%
Langestraat	10	13	15	20	25	33	26	34	76	100
Noordstraat	11	26	20	46	5	12	7	16	43	100
Houtbrekersstraat	10	22	19	42	12	27	4	9	45	100
Kraanstraat	3	12	0	0	6	24	16	64	25	100
Kopingstraat	0	0	4	20	4	20	12	60	20	100
Garnaarstraat	1	6	4	25	2	12	9	57	16	100
Kokstraat	38	32	38	32	26	22	17	14	119	100
Dishoek	15	68	5	23	2	9	0	0	22	100
Klekerstraat ⁵²	53	84	7	11	2	3	1	2	63	100
Handwerkersstraat ⁵³	1	4	3	12	9	38	11	46	24	100
Hoogstraat	21	34	29	48	9	15	2	3	61	100
Marktpluin	4	11	8	22	9	24	16	43	37	100
St.-Mariestraat	9	18	21	41	20	39	1	2	51	100
Marktstraat	5	9	5	9	26	45	21	37	57	100
Potterstraat	2	14	4	29	7	50	1	7	14	100
Mandenmakersstraat	18	33	21	38	12	22	4	7	55	100
Eendepoel	10	71	1	8	3	21	0	0	14	100
Totaal aantal	211	28	204	28	179	24	148	20	742	100

Berekend op 73 gevallen⁵⁴ is de verhouding huurwaarde/koopwaarde ongeveer 5 %. Alhoewel de berekening op slechts 10 % van het totaal aantal huizen steunt is genoemde verhouding m.i. aanvaardbaar.

Het aantal huizen bewoond door een huurder bedraagt 32 %, als volgt verdeeld over de verschillende waardeklassen :

t. en m. 10 s.	11-20 s.	21-40 s.	+ 40 s.
26,5 %	34 %	36 %	38 %

Dit betekent dat naarmate het huis duurder was, er meer huurhuizen waren. Dat 73,5 % van de bewoners van een huis met een huurwaarde tot 10 s. er eigenaar van waren is wel verassend vooral als men bedenkt dat een arbeider of knecht die 10 s. par. per dag verdiende 25 jaar lang 5 % van zijn jaarloon moest sparen om een huisje met een huurwaarde van 10 s. gr. te verwerven. Uit verschillende koopakten blijkt wel dat de betaling van de koopsom in meerdere gevallen over 5 en zelfs 10 jaar gespreid werd⁵⁵. De betrekkelijke korte levensduur van de ouders verhoogde ook de kans op het vroegtijdig verwerven van een erfenis, eventueel een huis of een deel van een huis. Het is ook niet uitgesloten dat arbeiders, met de hulp van buurlui, hun eigen huis optrokken.

De huizen met een huurwaarde tot en met 10 s. (28 %), waren ongetwijfeld voor een merendeel eenkamerwoningen waarin alles gedaan werd. Hun bewoners moeten tot de allerarmsten gerekend worden. Ze waren in sterke mate geconcentreerd in de Klekerstraat, het huidige Ankerstraatje, de Eendepoel en de Dishoek, waar respectievelijk, 84, 83, 71 en 68 % van de bevolking in zo'n stulp woonde. Het armoedig uitzicht van de Klekerstraat, de Dishoek en de Ankerstraat werd nog geaccentueerd door het groot aantal vervallen huizen : 31 % in de Klekerstraat en in het Ankerstraatje, 23 % in de Dishoek. Onder de economisch zwakkeren moeten niet alleen de "schamel lieden" gerekend worden maar ook de vele

54. Ik beperkte mij tot de huizen vermeld in koopakten daterend uit de periode 1573-1576. De huizen waarover het gaat zijn de huizen in bijlage nrs. 11, 17, 26, 29, 31, 42, 43, 48, 57, 65, 73, 74, 98, 104, 105, 106, 115, 118, 127, 131, 134, 142, 166, 167, 184, 186, 189, 191, 193, 195, 197, 199, 215, 216, 218, 228, 229, 232, 237, 243, 245, 255, 261, 263, 288, 304, 313, 314, 321, 327, 356, 357, 360, 362, 368, 385, 408, 412, 446, 458, 473, 476, 479, 525, 528, 533, 560, 562, 625, 633, 645, 669, 679.

55. Zie o.a. huizen Bijlage, nrs. 562, 625, 633, 645.

arbeiders die op de grens van de armoede leefden. De bewoners van een huis met een huurwaarde van 11 tot 20 s. (28 %) waren neem ik aan, arbeiders en ambachtslui die in de fleur van hun leven waren, over al hun lichamelijke krachten beschikten en regelmatig werk hadden, vissers en ongetwijfeld ook leden van de lagere middenstand. De bewoners van een huis met een huurwaarde van 21 tot 40 s. (24 %) waren de meesters-ambachtslui, de vissers met ervaring, de visverkopers en de hogere middenstand. De meer welstellenden (20 %) bewoonden een huis met een huurwaarde van meer dan 40 s.

Het rijkste en ook het meest drukke kwartier van de stad was het gedeelte tussen de kaai en de Langestraat, van de Kraanstraat tot de Garnaartstraat, waar 60 % van de huizen een huurwaarde hadden van meer dan 40 s.. In de Kraanstraat waren zeven huizen met uithangbord : "de Craene" (160 s., eigenaar J. de Wavrans - huurder C. Mussche), "t Beerken" (150 s., eigenaar J. de Moucheron - huurder J. Van de Walle), de "Gouden tafel" (90 s., eigenaar G. Demuldere), de "Lanteern" (alhoewel vervallen toch nog 60 s., eigenaar C. Inghelant), de "Gespleten Arent" (60 s., eigenaar J. de Wavrans), "St.-Franchois" (60 s., eigenaar J. Van de Walle) en de "Halve mane" (50 s., eigenaar M. Delanoye). In de Kopingstraat verhuurde J. Delarue de "Gouden Ring" (180 s.) aan M. van Coudenbergh. Laatstgenoemde was eigenaar van de "Zeemeeuw" (100 s.) die uitgebaat werd door C. Rooryck en Th. Aernout. Aernout was eigenaar van het er naast gelegen "Dobbelcruys" (80 s.). Jan Decaestickere verhuurde "St.-Christoffel" (60 s.) aan Jan Schotman. De dicht bij de kaai gelegen "Hanebilk" (30 s.), de "Meulesteen" en de "Wilde Zee" (20 s.) langs de kaai waren kleinere herbergen maar ze droegen bij tot de drukte in het kwartier. Buiten het hoekhuis "Oostenrijk" (60 s.) door R. Paet verhuurd aan Joos Strevin, was de Garnaartstraat een stille deftige straat. Het gedeelte van de Langestraat tussen Marktstraat (Kraanstraat) en Kokstraat sloot qua rijkdom aan bij het zojuist besproken kwartier, maar was minder druk. 66 % van de huizen werden er op meer dan 40 s. getaxeerd. Willem De la Salle was er eigenaar van het "Gouden Peert" (80 s.), dat hij door aankoop van een ernaast gelegen huisje in juli 1575, had uitgebreid. Het "Fransche Schilt" (200 s.) was eigendom van Jan Decaestickere maar werd in 1576 door W. de la Salle uitgebaat. Op de noordoosthoek van de St.-Mariestraat stond de "Sterre" (70 s.), eigendom van A. Meunynck, en verder tussen

Hoogstraat en Kokstraat de "Gouden Leeuw" (80 s.), eigendom van Joos De Bode. Aan de noordkant van de Langestraat was het "Gouden Hoofd" tussen Kokstraat en Garnaartstraat (150 s.) eigendom van Ritsaert Hampton. Het huis "St.-Anna" (50 s.) op de zuidoosthoek van de Garnaartstraat was eigendom van wed. Jacob Demeyere en werd uitgebaat door Jacob Clou. G. Danarice was eigenaar van het op de zuidwesthoek van de Kopingstraat gelegen "Ingelsche Schilt" (100 s.). Op de zuidwesthoek van de Kraanstraat was Jan Willems eigenaar van "St.-Joris" (40 s.)

Minder rijk, maar toch nog welstellend was het kwartier gevormd door het Marktpllein, de Handwerkersstraat en de Marktstraat, met respectievelijk 43,39 en 50 % huizen met een huurwaarde van meer dan 40 s.. De "Wijngaert" (160 s.) op de hoek van het Marktpllein en de Handwerkersstraat, was eigendom van Jan Delarue, de "Gecroonde Naeme Jezus" (100 s.) aan de westkant van het plein, verhuurde D. Maertens aan B. Demystere. De "Hazewind" (140 s.) en de "Hert" (60 s.) aan de noordkant van het Marktpllein, was eigendom van D. Maertins en van M. Dehaze, Maertins verhuurde "De Hazewind" aan A. Ryckaert. Aan de oostkant was de "Papegaai" (200 s.) eigendom van H. Hermyte, de "Rode Hoed" (80 s.) van de reeds genoemde D. Maertins. Op de hoek van de Handwerkersstraat en de Vilderstraat was de "Gouden Eenhoorn" (90 s.) eigendom van de kinderen A. Erbout die de zaak aan J. Vanstabele verhuurden. De "Berg van Sion" (100 s.) aan de noordkant van de Handwerkersstraat was eigendom van Fr. Pelgrim. Aan de westkant van de Marktstraat was J. Vandermeersch eigenaar van de "Keyser" (180 s.), C. Inghelant, verhuurde de "Inghele" (45 s.) aan A. Melicant. Ook aan de oostkant van de Marktstraat worden slechts twee huizen met uithangbord vermeld : het "Gouden Hoofd" (100 s.) en het "Groot Swart Leeuw" (huurder Valeraan) (60 s.), respectievelijk eigendom van J. Adriaens en van Kl. Demystere.

50 % van de eigenaars van huizen met een huurwaarde van meer dan 40 s., bezat meer dan één huis en speelde, zowel op politiek als op economisch gebied, een niet onbelangrijke rol in de stad. Een paar voorbeelden. Jacob de Wavrans (4 huizen met een totale huurwaarde van 320 s.), was schepen van de stad in 1570, 1571 en 1575, burgemeester van de corpse in 1576, 1577 en 1578, burgemeester van schepenen in 1580, 1581 en 1582. Als schepen zetelde hij in 1570 en 1571 in de voogdijraad van de Grauwzusters - Boven, in 1575 in de

voogdijraad van het Begijnhof. Hij maakte in laatstgenoemd jaar deel uit van de Eed van de kaakharing en in 1572 van de Eed van de droge haring. Hij wordt ook als reder vermeld en levert op een bepaald ogenblik een partij schaliën aan de stad. Cornelius Inghelant (7 huizen met een totale huurwaarde van 275 s.) was van 1571 tot 1573 een van de tesoriers van de stad en zetelde in 1575 als dismeester, in 1576 als kerkmeester. In 1578 is hij tweede schepen, in 1579 en 1582 burgemeester van schepenen, in 1580 burgemeester van de corpse. Willem Decorte (4 huizen en een smouthuis met een totale huurwaarde van 235 s.) maakt in 1576 en 1579-1580 deel uit van de Eed van de kaakharing. Lauwers Pit (5 huizen - 215 s.), dismeester van 1570 tot 1572, wordt in 1574 en 1575 burgemeester van schepenen. In 1577 wordt hij vermeld als taxateur van de 5de penning, in 1578 als eerste schepen. Reynout Paet (4 huizen - 190 s.) bekleedt in 1576 en 1577 de achtste schepenzetel. Ook hun namen vonden wij terug in de rekeningen van het ambacht van de viskopers en mandendragers⁵⁶.

Thomas Aernout (1 huis van 80 s. en medeigenaar van een huis van 100 s. huurwaarde) wordt in 1576 als pachter van een polder vermeld en was in 1575 kerkmeester⁵⁷. Willem de la Salle (2 huizen - 90 s.) wordt in 1578 vermeld als bedienaar van het officie van de marktschepen en als pachter van een wijnschroederij⁵⁸. Pieter Reynierssche (3 huizen - 140 s.) was tesorier in 1574 en 1575 en zetelde in 1571 in de voogdijraad van het Begijnhof. De man van weduwe Pieter Speelman maakte tijdens z'n leven deel uit van de Eed van het laken (1570), de man van weduwe Bernard Eeckbartshe (2 huizen - 110 s.) was lid geweest van de voogdijraad van het Gasthuis⁵⁹. Jan Delarue (4 huizen - 420 s.) en Balthasar Maertens (3 huizen - 185 s.) waren in 1578 kapitein van de poorterie⁶⁰. Denis Maertens (4 huizen - 260 s.) hielp in 1572 over de kwaliteit van het vlees waken⁶¹ en fungeerde van 1576 tot 1578 als schepen⁶². Mores Denaghele (2

huizen - 135 s.) zetelde, met uitzondering van 1577, van 1575 tot 1581 onafgebroken als schepen en had voordien ervaring opgedaan als kerkmeester en als dismeester⁶³. Meerdere van genoemden hadden belangen in het visserijbedrijf, zo Jacob de Wavrans, Thomas Aernout, Reynout Paet, Jacob Vergothe, Maillaert Verhamme, Pieter Reynierssche en Jan Vandewalle hetzij als weerd (= reder), hetzij als ontvanger van een corfho^{63bis}.

De hierboven niet besproken straten brengen wij samen in navolgende tabel :

Straat	Huurwaarde van de huizen			
	t/m 10 s.	11-20 s.	21-40 s.	+40 s.
Potterstraat	14%	29%	50%	7%
St.-Mariestraat	18	41	39	2
Houtbrekersstraat	22	42	27	9
Noordstraat	26	46	12	16
Kokstraat	32	32	22	14
Mandenmakersstraat	33	38	22	7
Hoogstraat	34	48	15	3

De Potterstraat die op het marktplein uitgaat sluit qua rijkdom bij dat plein aan. De andere in de tabel voorkomende straten waren bewoond door de middenklasse.

Het register ontvangst "s Gravenschuld 1590-1608"⁶⁴ — een belasting van 1 d./roede te betalen door de eigenaar of gebruiker van huizen en gronden⁶⁵ — geeft een idee van de grootte van de erven. Steunend op het kaartje door B. De Meyer-W. Prevenier gepubliceerd⁶⁶ en op gegevens van het belastingskohier van 1576, reconstrueerde ik voor het zojuist genoemde jaar de parken. De gegevens kunnen als volgt worden vergeleken :

63. *Ibidem*, nr. 2974 en 3455.

63 bis. Tuin waarin de bennen gestapeld worden.

64. *Nieuwpoort*, nr. 2993.

65. Voor de oorsprong en het karakter van de belasting zie B. De Meyer-W. Prevenier, *De bevolking van Nieuwpoort in de 14de en 15de eeuw*, in *Studia Historica Gandensia*, nr. 200, p. 247-275 (p. 248-249).

66. *Ibidem*, p. 260.

56. *Nieuwpoort*, nr. 91 en bundels 3455-3456.

57. *Ibidem*, nr. 91 en stadsrekening 1576.

58. *Ibidem*, stadsrekening 1577 en 1578.

59. *Ibidem*, nr. 91.

60. *Ibidem*, stadsrekening 1578.

61. *Ibidem*, nr. 91.

62. *Ibidem*, nr. 91.

Park	1447 aantal erven	1576	1590-1608	Park	1447 aantal erven	1576	1590-1608
1	22	24	24	18	11	11	14
2	3	13	10	19	18	18	17
3	7	0	11	20	28	33	34
4	34	12	14	21	37	37	41
5	22	31	20	22	20	19	24
6	35	47	36	23	51	45	57
7	7	9	8	24	29	43	36
8	6	7	5	25	13	18	14
9	39	29	23	26	16	4	17
10	49	41	42	27	15	9	13
11	26	27	32	28	10	32	8
12	24	23	20	29	35	55	45
13	0	0	0	30	32	27	35
14	34	29	31	31	15	16	15
15	50	40	40	32	9	11	6
16	20	17	21	33	20	19	14
17	9	11	10	41	0	7	0
					746	746	740

Uit de tabel blijkt dat in 1447, 1576, en 1590-1608 respectievelijk 746, 764 en 740 erven belast werden. De soms sterke afwijkingen tussen de cijferreeksen in meerdere parken geven de indruk dat de parken in genoemde jaren niet volledig samenvallen. Hiermee rekening houdend beperkte ik mij tot het berekenen van de gemiddelde grootte van de percelen :

	%		%
1-5 roeden (16 à 78 m ²) ⁶⁷	86	51-55 r. (795-857)	15
6-10 r. (94-156)	294	56-60 r. (873-935)	18
11-15 r. (171-234)	242	61-65r. (951-1013)	6
16-20 r. (250-312)	138	66-70 r. (1029-1091)	7
21-25 r. (327-390)	68	71-75 r. (1107-1169)	6
26-30 r. (405-468)	37	86-90 r. (1341-1403)	2
31-38 r. (483-546)	22	91-95 r. (1419-1481)	4
36-40 r. (561-624)	20	96-100 r. (1497-1559)	1
41-45 r. (639-702)	13	+ 100 r. (+ 1560)	9 ⁶⁸
46-50 r. (717-780)	12		

67. In de kasselrij Veurne was de roede 15,59 m².

68. Percelen van respectievelijk 102, 111, 115, 150, 154, 204, 212, 600 en 1950 r.

Uit de tabel blijkt dat 83 % van de huizen gebouwd waren op een perceel kleiner dan 26 r. (405 m²), de percelen 6 à 15 r. (94 à 234 m²) zijn het sterkst vertegenwoordigd. In 26/34 parken ligt de gemiddelde grootte van de erven lager dan 26 r.. De parken met een hoger gemiddelde (parken 1, 2, 3, 8, 11, 41) zijn, met uitzondering van park 11, op de grens van de stad gelegen. In park 1 (gem. grootte 47,8 r.) stonden twee molens (60 en 212 r.), een brouwerij (204 r.) en lag ook het St.-Jorishof (276 r.). In park 2 (gem. grootte 104 r.) lag een onbebouwd stuk grond van 600 r., in park 3 (gem. grootte 40,9 r.) stond het Zusterhuis ter Burg (345 r.), in park 8 (gem. grootte 28 r.), een brouwerij (136 r.). Park 41 (gem. grootte 236 r.) was de wijk van de grote school, de halle, de pastorie en het kerkhof — het kerkhof had een oppervlakte van 725 r. — In park 11⁶⁹ lag een onbebouwde oppervlakte van 1950 r.. Zonder dit stuk bedroeg de gemiddelde oppervlakte van de erven er slechts 13 r.

Het register 20ste stuiver 1601⁷⁰

Op 12 augustus 1600 verkreeg de stad de toelating van de Staten van Vlaanderen een belasting te innen van 20 st. per haardstede. Het register der heffingen is gedateerd 4.6.1601. Zoals in 1576 werden de belastingsplichtigen straat per straat opgetekend. In tegenstelling tot de lijst van 1576 werden in 1601 de openbare gebouwen, de scholen, de kloosters en de huizen van de geestelijkheid opgenomen en belast⁷¹. In volgende vergelijking werden deze gebouwen niet meegeteeld :

	verschil			
	1576	1601	in aantal	in %
Langestraat	80	75	- 5	- 6
Noordstraat	43	32	- 11	-26
Houtbrekersstraat	46	28	- 18	-39
Kraanstraat	25	24	- 1	- 4
Kopingstraat	20	18	- 2	-10
Garnaartstraat	16	14	- 2	-13

69. Park 11 gelegen tussen Marktstraat en Mandenmakersstraat en tussen Ankerstraat en Potterstraat.

70. *Nieuwpoort*, nr. 2992.

71. Het betreft de huizen (lijst 1601) nrs. 16, 25, 47, 61, 72, 376, 379, 446, 454, 455, 456, 457 en 618.

	1576	1601	verschil in aantal	in %
Kokstraat	126	80	- 46	-37
Dishoek	22	3	- 19	-86
Klekerstraat + Wagenaarshoek	71	42	- 29	-41
Handwerkersstraat	24	25	+ 1	+ 4
Hoogstraat	62	65	+ 3	+ 5
Marktplein	37	33	- 4	-11
St.-Mariestraat	51	48	- 3	- 6
Marktstraat	59	48	- 11	-19
Potterstraat	14	11	- 3	- 21
Mandenmakersstraat	55	44	- 11	-20
Eendepoel	14	23	+ 9	+64
	765	613	-152	-20

In de lijst 1601 worden 152 huizen d.i. 20 % minder vermeld dan in 1576. Het aantal huizen is het sterkst verminderd in de Dishoek (-86 %), de Klekerstraat (-41 %), de Houtbrekersstraat (-39 %), de Kokstraat (-37 %), de Noordstraat (-26 %) en de Mandenmakersstraat (-22 %) d.w.z. in de armenwijk en in de arbeiderswijken⁷². In de Eendepoel is het aantal huizen met 64 % toegenomen.

Van het huis Kokstraat nr. 266 wordt gezegd "afgetrokken in het beleg", 5 andere huizen krijgen de vermelding "vervallen". In de geraadpleegde koopakten komen 13 vermeldingen voor van vervallen huizen waarvan acht in koopakten die van vóór het beleg van Nieuwpoort dateren en die niet in de lijst van 1601 voorkomen. Of de 152 huizen die in vergelijking met 1576 in de lijst van 1601 niet meer voorkomen afgebroken of vervallen zijn doet niets ter zake : het is duidelijk dat de stad in het laatste kwart van de 16de eeuw er op achteruit gegaan is . Zoals hoger vermeld was de verpaupering reeds in 1576 begonnen.

Van de 613 in bovenstaande lijst opgenomen huizen zijn er 102 d.i. 17 % door soldaten bezet. Het grootste aantal soldaten was geconcentreerd in de Eendepoel waar 42 % van de huizen door soldaten betrokken waren, de Noordstraat (32 %), de Mandenmakersstraat

(28 %), de Houtbrekersstraat (25 %) en de Garnaartstraat (21 %), d.w.z. aan de noord- en de oostkant van de stad waar een eventuele nieuwe aanval of uitval van uit Oostende, dat door de geuzen bezet was, kon verwacht worden. In de lijst komen verder nog 11 huizen voor die of vervallen waren of als schuur (stal) gebruikt werden. Dit alles betekent dat na het beleg van de stad er slechts 521 d.i. 82 % van de huizen door burgers bewoond waren tegenover 742 in 1576⁷³.

De vergelijking van de verdeling van armoede en rijkdom in de stadsruimte in 1576 en 1601, wordt bemoeilijkt door het feit dat in 1601 de inwoners op een andere basis belast werden dan in 1576. Uit de vergelijking van 262 gevallen waarvoor met voldoende zekerheid kan aanvaard worden dat het om hetzelfde huis gaat⁷⁴ blijkt dat het aantal haardsteden sterk, maar niet uitsluitend bepalend was voor de vaststelling van de huurwaarde.

huurwaarde 1576	aantal haardsteden 1601										
	1		2		3		4		5 en +		Tot.
	a.	%	a.	%	a.	%	a.	%	a.	%	
0-10 s.	17	36	8	11	2	4	—	—	—	—	27
11-20 s.	21	45	34	46	11	19	1	2	2	3	69
21-30 s.	4	8	21	28	15	26	7	17	1	2	48
31-40 s.	3	7	6	8	7	12	10	24	2	3	28
+ 40 s.	2	4	5	7	22	39	24	57	37	92	90
	47	18	74	28	57	22	42	16	42	16	262

81 % van de huizen (1601) met één haardstede had in 1576 een huurwaarde van maximum 20 s., 74 % van de huizen met 2 haardsteden een huurwaarde van 11 à 30 s., 77 % van de huizen met 3 haardsteden een huurwaarde van 21 s. en meer, 81 % van de huizen met 4 haardsteden werd voor meer dan 31 s. verhuurd, de huizen met 5 haardsteden en meer hoorden thuis (92 %) in de hoogste prijsklasse. Dat de ligging van het huis een niet onbelangrijke rol speelde bij het bepalen van de huurwaarde kan afgeleid worden uit de vergelijking huurwaarde/aantal haardsteden in de in het commercieel centrum gelegen Kraanstraat enerzijds en in de Kokstraat anderzijds (in %) :

73. Zie hierboven, blz. 207-208.

74. Wij steunden op de naam van de eigenaar en op de ligging van het huis.

72. Zie hierboven, blz. 207.

1576 1601	-20 s. 1+2 h.	21-40 s. 3+4 h.	+ 40 5 en meer h.
Kraanstraat 1576	12	24	64
Kraanstraat 1601	12,5	25	62,5
Kokstraat 1576	64	22	14
Kokstraat 1601	56	34	10

In de Kraanstraat is er in 1601 een evenwicht tussen het aantal haardsteden en de huurwaarde van een huis, in de Kokstraat is dit evenwicht zoek.

De verdeling van het aantal huizen (1601) steunend op het aantal haardsteden geeft volgend resultaat (in percenten)⁷⁵ :

	1+2 haarden		3+4 haarden		5 en meer haarden	
	A	B	A	B	A	B
Langestraat	46	39	28	32	26	29
Noordstraat	50	45	44	45	6	10
Houtbrekersstraat	79	86	18	10	4	4
Kraanstraat	13	14	25	27	62	59
Kopingstraat	6	7	50	50	44	43
Garnaarstraat	36	20	36	40	28	40
Kokstraat	56	56	34	33	10	11
Dishoek	34	0	33	100	33	0
Klekerstr. + Wagenaarshoek	96	97	4	3	0	0
Handwerkersstraat	47	48	40	39	13	13
Hoogstraat	78	72	18	21	4	7
Marktplein	30	28	53	53	17	19
St.-Mariestraat	61	61	30	32	9	7
Marktstraat	31	32	48	46	21	22
Potterstraat	64	60	36	40	0	0
Mandenmakersstraat	77	77	21	20	2	3
Eendepoel	70	64	26	31	4	16
Totaal	56	53	30	31	14	16

75. A : berekend op het totaal aantal huizen, B : berekend op de door burgers bewoonde huizen.

De vergelijking van de bekomen resultaten (totaal) met de verdeling steunend op de 262 hierboven genoemde gevallen (respectievelijk 46, 38, 16 %) toont aan dat laatstgenoemde percentages niet voldoende representatief zijn om de huizen anno 1601 per huurwaarde in te delen. Er blijft niets anders over dan de verdeling van de welvaart in de stadsruimte (1601) op het aantal haardsteden te baseren. Uit hierbovenstaande tabel (kolom A) blijkt dat, in volgorde, de Kraanstraat, de Kopingstraat, de Garnaarstraat, de Langestraat, de Marktstraat gevolgd door het Marktplein en de Handwerkersstraat de rijkste kwartieren gebleven zijn.

(Tweede deel in jg. 125, 1988)

BIJLAGE. De bewoning van de stad Nieuwpoort in 1576¹

LANGESTRAAT, zuidkant, van oost naar west.	huurwaarde
<i>Van de Oostpoort tot de Eendepoel</i>	
1. Wed. Klaas Vandevichte (vervallen en onbewoond)	0 s.
2. Pieter Deceunynck, de dis en Colaert Hemmels	10 s.
3. Antoon Hericourt	20 s.
4. Passchier Angilles	20 s.
5. Kinderen Jan Vandamme (molen benoorden Oostpoort + huis) ²	250 s.
6. klein huisje bij nr. 5	10 s.
7. Malen Kempe	10 s.
8. Joris Vanslype (Pieter Tolline) ³	24 s.
9. Jacob Hooft, brouwerij "de Slotete"	160 s.
10. Louis Ghysle	40 s.

1. *Nieuwpoort*, Reconstructie structiesteunend op nr. 2989, 10de penning : "gedaen bij gecommiteerden gestelt van weghe de vier leden van Vlaanderen, uut crachte van de lettren van octroye vande selve staeten verleent vanwege vanwege Co. Maj., dezelve te lichten over 't jaer 1576". De totale opbrengst : 156 pd. 6 s. gr.

* Tussen haakjes () vermelding van de eventuele huurder of gebruiker ; tussen rechte haakjes [] de openbare gebouwen die niet belast werden.

2. *Ibidem*, nr. 3975, f. 57v°, Jan Vandamme koopt van Jan Temmerman deel van een huis zuidzijde Langestraat, bewesten Passchier Angilles, beoosten wed. Jan Maerten (19.3.1579).

3. *Ibidem*, nr. 4740, Wed. Pieter Vanslype bewesten Malen Kempe, beoosten Jacob Hellacker (26.12. 1573).

Van de Eendepoel tot de Mandenmakersstraat

11. Pieter Allaert (Jan Cortijn) = hoekhuis ⁴	50 s.
12. Mahieu Meunynck	50 s.
13. Antoon Heyns	60 s.
14. Mathys Dynoor (Adriaan Dynoor) ⁵	60 s.
15. Jan Sonderlynck	30 s.
16. Corn. de Gramme (onbewoond) = hoekhuis ⁶	80 s.

Van de Mandenmakersstraat tot de Marktstraat

17. Claude Inghelandt, "de Gouden Cop" = hoekhuis ⁷ [gevangenis]	80 s.
18. Robert Willems ⁸	40 s.
19. Pieter Everaert d'oude	30 s.
20. Jacob Verburch [loge stad]	30 s.

Van de Marktstraat tot de St.-Mariestraat

21. Wed. Joos Herrewijn	50 s.
22. huisje bij nr. 23.	10 s.
23. Willem dela Salle "het Peerdeken" ⁹	80 s.
24. Jan de Caestickere c.s., "Fransche Schilt" (W. dela Salle) ¹⁰	200 s.
25. Mr. Vig. Debomere (Vincent Schelve)	20 s.

4. *Ibidem*, nr. 3974, f. 288v°, G. Delange koopt van Jan Depoorter en Pieter Allaert een huis zuidzijde Langestraat; het is een hoekhuis strekkende aan de Aendepoel beoosten M. Meunynck.

5. *Ibidem*, nr. 2718, f. 41, Kinderen A. Dynoor, beoosten Jan Sonderlynck, bewesten Ant. Heyns (15.5.1585); zie ook f. 74.

6. *Ibidem*, nr. 2718, f. 26, huis oostzijde Mandemakersstraat komende in de Langestraat bewesten Jan Sonderlynck.

7. *Ibidem*, nr. 3974, f. 201, Cl. Inghelant koopt van J. Christiaens een half huis, zuidzijde Langestr., beoosten de gevangenis = hoekhuis de Gouden Cop. (7.4.1576 n.s.).

8. *Ibidem*, nr. 4740, Robert Willems, huis bewesten de gevangenis en beoosten Pieter Everaert = de "Helme" (26.12.1573).

9. *Ibidem*, nr. 3974, 144, Willem dela Salle koopt van Pieter Vergoothe huis zuidzijde Langestraat, beoosten W. dela Salle (zie huis 24), bewesten Joos Herrewijn (14.7.1575); f. 60, Pieter Adriaen de jonge en Ghelein Blauvoet kopen van W. dela Salle, het Peerdeken (vroeger twee huizen), bewesten Maerten Herrewijn, beoosten het "Fransche Schilt" (8.4.1579).

10. *Ibidem*, nr. 3974, f. 290, Willem dela Salle koopt van Gilles Braem een half huis, het "Fransche Scilt", bewesten W. dela Salle (25.6.1577).

26. Ant. Meunynck, hoekhuis "De Sterre" ¹¹	70 s.
---	-------

Van de St.-Mariestraat tot de Hoogstraat
[St.-Janshospitaal]

27. Cornelis Goossins	80 s.
28. Vincent Camen	100 s.

Van de Hoogstraat tot de Kokstraat

29. Pieter Vergoothe (Jacob Pauwels) = hoekhuis ¹²	80 s.
30. Joris Weynen	30 s.
31. Mr. Joos de Bode, "de Gouden Leeuw" ¹³	80 s.
32. Jacob Vanrakeghem ¹⁴	25 s.
33. Victor Jaecx	70 s.

Van de Kokstraat tot de Klekerstraat

34. Mr. Charles Ghysbrecht (Jan Coeman) ¹⁵	200 s.
35. Jan Lievens	10 s.
36. Jan Lievens (David den Schotman)	30 s.
37. Wed. Vincent Cupers	68 s.
38. Gilles Waghenaeere	68 s.

LANGESTRAAT, noordkant, van west naar oost.

Van de Klekerstraat tot de Kokstraat

39. Wijlent Frans Baert (onbewoond)	10 s.
40. Passchier Angilles (huis + molen) (Perchival)	340 s.
41. Joris Dehaze (Jan Boels)	30 s.
42. Wed. Jan Dedromere ¹⁶	20 s.

11. *Ibidem*, nr. 3974, f. 5lv°, Ant. Meunynck koopt van Dierick, huis zuidzijde Langestraat, bewesten "Fransche Schilt" ende is een hoekhuis de Sterre (15.8.1573); zie ook f. 298 en 3975 f. 12 (1.3.1578)

12. *Ibidem*, nr. 3975, f. 108, Jacob Pauwels koopt van Wed. Pieter Vergoothe huis zuidzijde Langestraat, beoosten Joris Meynen "ende is een hoekhuis strekkende in de Hoogstraat"; zie ook 4740, 23.5.1570.

13. *Ibidem*, nr. 3974, f. 117, Mr. Joris de Bode koopt van Jan Vandegenachte huis zuidzijde Langestraat, bewesten Joris Meynen, beoosten Jacob Vanrijckeghem (7.3.1574); nr. 2718, f. 37, de Gouden Leeuw, bewesten wed. Gilles Meynen (a° 1584).

14. *Ibidem*, nr. 4740, Vandaele J. eigenaar van een half huis zuidzijde Langestraat, bewesten de Gouden Leeuw, beoosten Victor Jaecx, (18.12.1571).

15. *Ibidem*, nr. 4740, A. Deruddere eigenaar half huis aan de westzijde van de Kokstraat (zie nr. 344) bezuiden Ch. Ghysbrecht (16.12.1569).

16. *Ibidem*, nr. 3974, f. 113v°, Jan Dedromere koopt van Jacob Dedromere huis noordzijde Langestraat, bewesten B. Everaert, beoosten J. Dehaze.

43. Wed. Jan Ackaert ¹⁷	20 s.
44. Jacob Vrome	20 s.
45. Jacob Carpentier	40 s.
<i>Van de Kokstraat tot de Garnaartstraat</i>	
46. Cornelis Frederycx ¹⁸	30 s.
47. Wed. Jan Cant	30 s.
48. Ritsaert Hamton, "Gouden Hoofd" ¹⁹ [Armenschool]	150 s.
49. Omaer Coolen (Wed. Willem Clou)	40 s.
50. Omaer Coolen (Baljuw Oct. Declercq)	130 s.
<i>Van de Garnaartstraat tot de Kopingstraat</i>	
51. Wed. Jacob Demeyere, "St.-Anne" (Jacob Clou) ²⁰	50 s.
52. Jacques de Wavrans	90 s.
53. huisje bij 52 (onbewoond)	10 s.
54. Wed. Jacob Seu	20 s.
55. Cornelius Jansse	30 s.
56. Wed. Denys Streeck ²¹	20 s.
57. Gilles Danarice, "de Ingelsche Schilt" = hoekhuis ²²	100 s.
<i>Van de Kopingstraat tot de Kraanstraat</i>	
58. Jan Simoenssche = hoekhuis, bakkerij ²³	40 s.

17. *Ibidem*, nr. 3974, f. 286, P. Everaert koopt van Adr. Everaert en Frans Ackaert, (voogden kinderen Jan Ackaert) huis noordzijde Langestr. bewesten Jacob Menteel, beoosten Jan Dedromere.

18. *Ibidem*, nr. 4172, het huis eigendom van Wed. C. Frederycx ligt bewesten Jan Cant (11.7.1581).

19. *Ibidem*, nr. 3974, f. 234, Richard Hampton koopt van wed. Pieter Devos huis noordzijde Langestraat (Gouden Hoofd), bewesten Armenschool, beoosten Wed. Jan Decant ; nr. 4740, wed. Pieter Devos eigenares huis bewesten armenschool, beoosten Jan Cant (december 1574).

20. *Ibidem*, nr. 3974, f. 252v°, Jacob Clou en wed. Jacob Demeyere verpachten aan Jacob Clou 3/4 huis, noordwestzijde Langestraat, bewesten Jacob De Wavrans (9.10.1576) ; zie ook 3974, f. 246 en 254.

21. *Ibidem*, nr. 3974, f. 189, Cornelius Janssche koopt van F. Streeck (of Staelen ?), huis noordzijde Langestraat, beoosten Leynken Letten bewesten Gilles Danarijn (14.2.1576).

22. *Ibidem*, nr. 3974, f. 272, Gilles Danarijn koopt van Jacob van Waescappele en wed. Fr. Ryckaert het Engelse Schilt, noordzijde Langestraat tegenover het gasthuis, wezende een hoekhuis strekkende noord en west (21.3.1577) ; zie ook f. 271v° ; nr. 3975, f. 1v° en f. 70v°.

23. *Ibidem*, nr. 3974, f. 238, Jan Simoenssche koopt van Jan Tilleboom huis noordzijde Langestraat., beoosten "Het Inghelsche Schilt" = hoekhuis (4.8.1576).

59. Jan Decaestickere (Adriaan Vermeulen) (poort) ²⁴	200 s.
60. Pieter Decroock	20 s.
61. Zuster Jehenne Meynens (Barth. Christiaens)	25 s.
62. Jan Willemse, "St.-Joris" ²⁵	40 s.
63. huisje bij 62	40 s.
<i>Van de Kraanstraat tot de Houtbrekersstraat</i> [Stadhuis en griffie]	
64. Mr. Vigoureux Debomere	40 s.
65. Jan Reynout geseyt Cleylant ²⁶	15 s.
66. Wed. Geraert Andoore (Corn. Stamp)	40 s.
<i>Van de Houtbrekersstraat tot de Noordstraat</i>	
67. Willem Stabels (G. Devisch) ²⁷	40 s.
68. Jan Van Bouchoute ²⁸	20 s.
69. Kinderen Hubrecht Heyns (Pieter Janes), "De verkeerde wereld" ²⁹	20 s.
70. Willems Stapele ³⁰	30 s.
71. Cornelius Pleyte (Jan van Biesbroeck)	40 s.
72. Jeroen Hughenese, geseyt Pauwels	20 s.
73. Pieter Alaert (Corn. Pleyte) ³¹	85 s.

24. *Ibidem*, nr. 3974, f. 235v°, Jan Decaestickere verpacht aan A. Vermeulen, huis bewesten P. Croock, beoosten J. Simoenssche (24.7.1576).

25. *Ibidem*, nr. 3975, f. 121, Joos Demol koopt van Willems Jan, huis noordzijde Langestraat, beoosten Jeanneke Meynen, = hoekhuis gaande benoorden naar de kraan, en liggende zuid van het huis van Jaspar Verstraete (zie huis 180) ; nr. 4740, huis van de kruisboog (18.1.1571).

26. *Ibidem*, nr. 3974, f. 121v°, Jan Reynoodt koopt huis noordzijde Langestraat, bewesten G. Andoore, beoosten Vig. Debomere.

27. *Ibidem*, nr. 3975, f. 114, betwisting tussen Willem en Roeland de Stapbele betreffende huis noordzijde Langestraat, bewesten Jan Bouchoute "ende is een hoekhuis strekkende in de Schipwerkersstraat, naar het huis van Pieter Pauwels" (huis nr. 146).

28. *Ibidem*, nr. 3975, f. 12, Jan van Bouchoute koopt van M. Kempe, deel huis noordzijde Langestraat, beoosten Jan Willems, bewesten Hubrecht Heyns (23.1.1578).

29. *Ibidem*, nr. 2718, f. 71, Kinderen Hubrecht Heyns kopen deel huis noordzijde Langestr., beoosten Jan van Bouchoute, bewesten de Verkeerde wereld (a° 1589).

30. *Ibidem*, nr. 3975, f. 120v°, Roeland Stabele koopt van Willem Stabele half huis noordzijde Langestraat, bewesten C. Pleyte, beoosten H. Heyns, (18.2.1580).

31. *Ibidem*, nr. 3974, f. 8v°, kinderen P. Alaert verpachten huis noordzijde Langestraat, beoosten J. Pauwels, = een hoekhuis (28.2.1571) ; f. 145v°, dezelfde verpachten het huis aan Corn. Pleyte, het huis ligt bezuiden Gerard Trompe.

Van de Noordstraat tot de Oostpoort

74. Pieter Demeyere ³²	30 s.
75. Frans Verstraete	140 s.
76. Wed. Lauwers Schaep (Pieter Claussche)	20 s.
77. Wed. Antoon Verstraete	15 s.
78. Michel Herpijn ³³	10 s.
79. Steven Vanbouchoute	10 s.
80. Wed. Adriaan de Waghemaeker	10 s.

NOORDSTRAAT, oostkant, van noord naar zuid.

Van de Noordpoort tot de Langestraat

81-84. huisjes van de stad bewoond door schamel lieden	0 s.
85. Aernout Ghelein, brouwerij St.-Aernout ³⁴	280 s.
86. Gheleyn Rabaut	110 s.
87. huisje bij 86	10 s.
88. Mahieu Groenrys, "de roo leeuwe"	22 s.
89. Jacob Bloyaert ³⁵	15 s.
90. Thomas van Stapele ³⁶	20 s.
91. Jacob Vandaele ³⁷	20 s.
92. Christiaan Lampsins (Hubrecht Hendrickx)	40 s.
93. Hubrecht Warre (Hubrecht Hendrickx)	20 s.
94. Charles Levred (Ant. Bussche)	20 s.
95. Wed. Claes Verdieu ³⁸	25 s.

32. *Ibidem*, nr. 3974, f. 13, Pieter Demeyere koopt van Gilles Winnock een hoekhuis aan de oostzijde van de Noordstraat, bezuiden het huis van Adr. van Wijnsberghe (zie huis 97) (8.5.1572); zie ook f. 263v^o.

33. *Ibidem*, nr. 3974 f. 255v^o, Michiel Herpijn koopt van Ant. Ellevinck deel huis, noordzijde Langestr., aan de oostpoorte beoosten en bewesten Antoon de bierwerker (25.10.1576).

34. *Ibidem*, nr. 3974, f. 1, Aernout Gheleyn pacht een brouwerij van wed. H. Huberechtsone, gelegen Noordstraat (21.2.1569); f. 95, Aernout Gheleyn koopt van wed. Corn. Janssens een huis en brouwerij gelegen oostzijde Noordstr. strekkende aan de molenwal (dismolen) en het huis van Gh. Rabaut (16.9.1574).

35. *Ibidem*, nr. 3975, f. 86, Gh. Th. Stabele koopt van Jan Stabele, huis oostzijde Noordstr., bezuiden "de roo leeuwe", benoorden D. Depottere (12.10.1579).

36. *Ibidem*, nr. 3975, f. 54, P. Depottere koopt van Thomas Stabele, huis oostzijde Noordstraat, bezuiden Jan van Stabele benoorden Jacob van Daele (19.2.1579).

37. *Ibidem*, nr. 3278, Jacob Vandaele woont bezuiden Th. van Stabele, benoorden Chr. Lampsins (post erfelijke renten)(1579).

38. *Ibidem*, nr. 3875, f. 64, Maerten Vandenberghe koopt van wed. Cl. Verdieu, huis oostzijde Noordstraat, bezuiden A. Bussche, benoorden Jacob van Viaene (4.5.1579); zie ook f. 64, M. Vandenberghe verkoopt het huis aan Cornelius Zwane (7.5. 1579).

96. Jacob van Viaene	10 s.
97. Adriaan van Wijnsberghe	15 s.

NOORDSTRAAT, westkant, van zuid naar noord.

Van de Langestraat tot het dwarsstraatje

98. Victor Quartier ³⁹	50 s.
99. Aernout Mackstaert	20 s.
100. Adriaan Desmit, kuiper ⁴⁰	20 s.
101. Adriaan Vandamme	15 s.
102. Jan Bussche	15 s.
103. Jan Andries	15 s.
104. Geraart Weghers ⁴¹	10 s.
105. Louis Pieren ⁴²	20 s.
106. Lenaert Heyneman ⁴³	20 s.
107. Wed. A. Valcke	60 s.
108. Walrave Feys	50 s.
109. huisje bij 108	10 s.
110. Geraart Joris	20 s.
111. Jan Willems (Jan Herrewijn) ⁴⁴	50 s.
112. Cornelius Valckenier ⁴⁵	20 s.
113. Claes Thuyn	25 s.
114. Pieter Benty	10 s.
115. Roeland Blangy (Desangher) ⁴⁶	20 s.
116. Pieter Vandamme (dismolen)	280 s.

Van het dwarsstraatje tot de kaai

117. Jan Houten (Pieter Menteel)	20 s.
----------------------------------	-------

39. *Ibidem*, nr. 3974, f. 290v^o, Jan Herwijn koopt van wed. Victor Quartier, huis westzijde Noordstraat, bezuiden A. Mackstaert, benoorden Pieter Alaert (huis 73) (27.6.1577).

40. *Ibidem*, nr. 3976, f. 265, Vincent Valcke koopt van A. Busschop, huis benoorden A. Mackstaert, bezuiden Adriaan Vandamme (11.2.1593).

41. *Ibidem*, nr. 3974, f. 201, Gheraert Waeghe (?) koopt van Jan de Grave en Jan Lieverinck, huis westzijde Noordstr., benoorden L. Pieren, bezuiden Jan Andries (8.4.1576 n.s.).

42. *Ibidem*, nr. 3974, f. 110v^o, L. Pieren koopt van Jacob Pieren, huis westzijde Noordstr., bezuiden Lenaert de Wielmaker, benoorden Omaer Lens (z.d.).

43. *Ibidem*, nr. 3974, f. 164v^o, L. Heyneman koopt van Jan Bart, 1/8 huis westzijde Noordstr., bezuiden A. Valcke, benoorden L. Pieren (27.10.1575).

44. *Ibidem*, nr. 3975, f. 49, Jan Joye fs. Joos koopt van Jan Willems, huis westzijde Noordstraat, bezuiden C. Valckenier, benoorden Geert Joris (17.1.1579).

45. *Ibidem*, nr. 4740, 23.5.1570.

46. *Ibidem*, nr. 3974, f. 57, R. Blangy koopt van B. Christiaens, huis westzijde Noordstr., bezuiden Jan Maerten (molenaar), benoorden P. Benty, (24.10.1573).

118. Wed. Joos Pieren ⁴⁷	10 s.
119. Antoon Kille (Ant. Elvisch)	20 s.
120. Jan Houten	80 s.
121. Jan Houten ⁴⁸	10 s.
<i>Kaai tussen Noordstraat en Houtbrekersstraat</i>	
122. Wed. Andries Vanroo (Lieven Claeys)	11 s. 8 d.
123. Jan Curvoghe	20 s.

HOUTBREKERSSTRAAT of SCHIPWERKERSSTRAAT,
oostkant van noord naar zuid.

Van de kaai tot het dwarsstraatje

124. Mr. van Devynck, "het Bilken" ⁴⁹	60 s.
125. huisje bij 124 (vervallen)	0 s.

Van het dwarsstraatje tot de Langestraat

126. Jacob Devisch	20 s.
127. Joos Vanmeenen ⁵⁰	40 s.
128. Wed. Ant. Clement	20 s.
129. Wed. Jan Hooft (geruineert en gans vervallen)	0 s.
130. Wed. Jan Willaert	30 s.
131. Dierick Hemmels ⁵¹	25 s.
132. Ghysbrecht Wallaert (Wed. Pieter Pillaert) ⁵²	40 s.
133. Wed. Ant. Block	10 s.
134. Joris Paige ⁵²	15 s.
135. Jacob Devos	20 s.
136. Wed. Corneluis Nave	10 s.

47. *Ibidem*, nr. 3974, f. 269, Pieter... koopt van wed. Joos Pieren, huis westzijde Noordstr., bezuiden Ant, Kille, benoorden Jan Houten.

48. *Ibidem*, nr. 106, Lauwers Pit + wezen Chr. Clarysse + Jan Depoorter verpachten aan Jan Houten, twee huizen, waarvan één hoekhuis tegenover de vesten (26.1.1576).

49. *Ibidem*, nr. 3974, f. 191, Jan Devynck koopt van Geert Deraet huis oostzijde Houtbrekersstr. + het huis beoosten genoemd huis, bezuiden het huis van de comparant en benoorden het straatje dat loopt naar de Noordstraat (16.2.1576); nr. 3975, f. 171v°, Frans Pelgrim koopt de huizen 124 en 125 (13.3.1578).

50. *Ibidem*, nr. 3974, f. 219v°, Joos Vanmeenen koopt van Joos Relvis, huis oostzijde Houtbrekersstraat, benoorden wed. Ant. Clement, bezuiden Jacob Devisch (26.5.1576); zie ook nr. 4740 (3 wedemaand 1568).

51. *Ibidem*, nr. 3974 f. 30v°, A. Hemmels koopt van D. Hemmels half huis, oostzijde Houtbrekersstr., bezuiden J. Willaert, benoorden Gh. Wallaert (7.7.1576).

52. *Ibidem*, nr. 3974, f. 200, Joris Paige koopt van Frans Eeckhout half huis oostzijde Houtbrekersstr., benoorden Jacob Devos bezuiden Ant. Block (2.4.1576); zie ook f. 48 en 175.

137. Joos Winnock ⁵³	10 s.
138. Jacob Naghels	10 s.
139. Wed. Jacob Bay	30 s.
140. Frans Roelins (Jacob Tollone) ⁵⁴	20 s.
141. Dierick Verschore (E. Vandewatere)	30 s.
142. Geert Jacobs ⁵⁵	15 s.
143. Joos Relvis, geseyt Peere	30 s.
144. Lauwers Pit (Geert Deraet)	40 s.
145. Adriaan Vanleene	20 s.
146. Pieter Pauwels fs. Michiel	45 s.

HOUTBREKERSSTRAAT westkant, van zuid naar noord.

Van de Langestraat tot het dwarsstraatje

147. Wed. Geert Ondoire (Andries Block)	20 s.
148. Andries Valckenier	20 s.
149. Frans Staelen (Frans Pit)	30 s.
150. Kinderen Noë Jaecx (Tanneke Lauwers) ⁵⁶	10 s.
151. huisje bij 150 (Corn. Thuyn)	15 s.
152. Kinderen Victor Devisch (Jan Devisch)	10 s.
153. Jan Morlet	15 s.
154. Wed. Jacob Meynen (Willem Thieren)	15 s.
155. Pieter Maes	15 s.
156. Joos Relvis, alias Peere	15 s.
157. Kinderen Mathys Dynoor (twee personen)	40 s.
158. Jan Clement	20 s.
159. Thomas Block	8 s. 4 d.
160. Jan Desmit (Jacob Ryckewaert) ⁵⁷	40 s.
161. Jan Desmit (Corn. Beudens)	20 s.

53. *Ibidem*, nr 3975, f. 57, Joos Winnock schuldig aan Andries Vandam voor het metsen en maken van een huis oostzijde Houtbrekersstr., wed. de Grave, benoorden Jacob Naghele.

54. *Ibidem*, nr. 3974, f. 291, Frans Roelins koopt huis oostzijde Schipwerkersstr., bezuiden Jacob Bay, benoorden D. Verschore (17.7.1574).

55. *Ibidem*, nr. 3974, f. 87, Geert Jacobs koopt van J. Buns, huis oostzijde Houtbrekersstr., benoorden Jan Peere, bezuiden D. Verschoore, (17.7.1574).

56. *Ibidem*, nr. 3975, f. 23, J. Schuteman koopt van Pieter Demeyere twee huisjes palende aan elkaar, westzijde Houtbrekersstr., bezuiden Jan Devisch, benoorden Frans Staelen (25.4.1578).

57. *Ibidem*, nr. 3975, f. 100, Pieter Demeyer koopt van Jan Desmidt een deel van twee huisjes eigendom van Jan Devynck, westzijde Houtbrekersstraat, benoorden Pieter Demeyere, bezuiden wed. Cant.

162. Kinderen Pieter Cant (Pieter Verweerde) ⁵⁸	60 s.
163. Jacob Pieren	30 s.
<i>Van het dwarsstraatje tot de kaai</i>	
164. Guillaume Abordijn (Jan Valckeniere) ⁵⁹	20 s.
165. Guillaume Abordijn, brouwerij "St.-Jacob"	160 s.
<i>Kaai van Houtbrekersstr. tot Kraanstraat</i>	
166. Hendrik Kelewaert ⁶⁰	20 s.
167. Frans Meese, "Het Haeselaerken" ⁶¹	20 s.
168. huisje	8 s.
169. huisje	5 s.
KRAANSTRAAT, oostkant, van noord naar zuid.	
<i>Van kaai tot dwarsstraatje</i>	
170. Cornelius Inghelandt, "De Lantaarn" (vervallen hoekhuis) ⁶²	60 s.
<i>Van het dwarsstraatje tot de Langestraat</i>	
171. Michiel Delanoye, "de Halve Maene" ⁶³	50 s.
172. Joos Clou	40 s.
173. Joos Clou (Joris Vermeersch)	60 s.
174. Cornelius Dritaert	50 s.
175. Wed. Pieter Speleman ⁶⁴	90 s.
176. Wed. Jan Gilles	45 s.

58. *Ibidem*, nr. 3975, f. 53v°, kinderen Pieter Cant verpachten aan Cornelius Speleman huis westzijde Houtbrekersstraat, bezuiden Jacob Pieren, benoorden Pieter Demeyere (17.2.1579).

59. *Ibidem*, nr. 3974, f. 237v°, Guillaume Abordijn koopt van Mr. Jan Devynck huis en brouwerij westzijde Houtbrekersstraat, bezuiden de muren van de stad, benoorden het straatje van het huis van Jacob Pieren, (30.7.1576).

60. *Ibidem*, nr. 3974, f. 174v°, H. Kelewaert koopt van Frans Ryckewaert huis zuidzijde straatje jegens de kaai, beoosten Frans Meese, bewesten brouwerij G. Abordijn (15.11.1575).

61. *Ibidem*, 3975, f. 84v°, Frans Valcke koopt van Frans Meese huis + zoutkete, zuidzijde straatje, beoosten Jan Meroux, bewesten Fr. Kelewaert.

62. *Ibidem*, nr. 3975, f. 59v°, Jan Meroux koopt van Corn. Inghelant huis oostzijde Craenestraat, de Lanteerne, benoorden Michel Delanoye, een hoekhuis strekkende oostwaarts naar het huis van wijlent Frans Meese (zie huis 169) (23.3.1579).

63. *Ibidem*, nr. 3975, f. 78, Adriaan Thomas verpacht aan Michel Delanoye een half huis "De halve Maene", oostzijde Craenestraat, benoorden Joos Clou, bezuiden Jan Meroux (1.3.1580) ; *Ibidem*, nr. 2718, f. 17, het huis "de Halve Maene", gelegen aan de noordzijde van het straatje lopende van de Craenestraat naar de Houtbrekersstraat (z.d.).

64. *Ibidem*, nr. 3974, f. 91v°, Pieter Speleman koopt van wed. Antoon Dewinter huis oostzijde Craenestraat, benoorden C. Dutsaert, bezuiden Jan Gilles (26.8.1574).

177. Sr. Jehan de Moucheron, "'t Beerken" (Jan Vandewalle) ⁶⁵	150 s.
178. Pieter Reynierssche	80 s.
179. Jan dela Rue (Chr. Verlinde) ⁶⁶ [Retorieke]	40 s.
Westkant, van zuid naar noord.	
<i>Van de Langestraat tot het dwarsstraatje</i>	
180. Jaspas Verstraete	25 s.
181. Wed. Jan Heyns ⁶⁷ [Duinenhuis]	50 s.
182. Christoffel Lampsins (Jan Pieters) ⁶⁸	140 s.
183. Joos Vanslype fs. Pieter ⁶⁹	140 s.
184. Roeland van Stapele, "St.-Franchois" (Jacob Rabaut) ⁷⁰	60 s.
185. Pieter Pauwels, kuiper ⁷¹	40 s.

65. *Ibidem*, nr. 3974, f. 8v° Jan de Moucheron eigenaar huis 't Beerken, oostzijde Craenestraat, benoorden Pieter Reynierssche, bezuiden Jan Gilles (26.2.1571) (het huis heeft een poort in de Houtbrekersstraat). Zie ook : nr. 4740 : 17.12.1568.

66. *Ibidem*, nr. 3975, f. 91v°, Jan Delarue 26 pond bezet op huis westzijde Craenestraat bezuiden Pieter Reynierssche, benoorden het huis de Retoryke (12.11.1579).

67. *Ibidem*, nr. 3975, f. 119, Hubrecht Heyns koopt van Hosten Heyns een deel van een huis westzijde Craenestraat, bezuiden de poort van het huis van Duinen, benoorden het huis van Jaspas Verstraete (20.2.1580).

68. *Ibidem*, nr. 3974, f. 122, Chr. Lampsin verpacht aan Jan Pieters huis westzijde Craenestraat, bezuiden Joos Vanslype, benoorden huis toebehorende de heren van de wet.

69. *Ibidem*, nr. 3975, f. 38, Joos vanslype verpacht aan Jan Loy een huis westzijde Craenestraat, bezuiden Roeland Van Stabele, benoorden huis Chr. Lampsin (7.8.1578).

70. *Ibidem*, nr. 3975, f. 42v°, Jan Lievens de jonge koopt van Roeland van Stabele 1/8 huis westzijde Craenestraat, bezuiden Pieter Pauwels, benoorden Joos Vanslype (16.10.1578) ; f. 68, Jan Lievens de jonge koopt van Frans Haeghebaert 1/8 huis westzijde Craenestraat (St.-Franchois), bezuiden Pieter Pauwels, benoorden Joos Vanslype (6.6.1579).

71. *Ibidem*, nr. 3975, f. 26, Pieter Pauwels consenteert dat Victor Jaecx zal mogen verkopen een huis westzijde Craenestraat, bezuiden Guillaume Demulder, benoorden R. Van Stabele (13.5.1578).

186. Guillaume Demulder, "De gouden Tafel" ⁷²	90 s.
187. huisje bij 186	10 s.
<i>Van het dwarsstraatje tot de kaai</i>	
188. Jacob Deraedt	30 s.
189. Frans Bricquet, bakker ⁷³	60 s.
190. Karel Anegheer, schaliedekker ⁷⁴	40 s.
191. Jacob de Wavrans, "De Craene", (C. Mussche) ⁷⁵	160 s.
<i>Kaai van Kraanstraat tot Kopingstraat</i>	
192. Jacob de Wavrans, "De Gespleten Haerent" ⁷⁶	60 s.
193. Jan Provendier ⁷⁷	10 s.
194. Wed. Jan Valckenier	10 s.

72. *Ibidem*, nr. 3974, f. 84 v°, Ritschaert Hampton koopt van J. Vande merre een deel van een huis westzijde Craenestraat, bezuiden huis gemenen armen, benoorden Pieter Pauwels (19.6.1574); f. 128v°, R. Hampton koopt van Chr. Staelen huis westzijde Craenestraat, bezuiden Hampton, benoorden Pieter Pauwels (14.5.1575); nr. 3975, f. 74v°, J. Van Acker koopt van Guillaume Demulder huis westzijde Craenestraat (de Gouden Tafel), bezuiden G. Demulder, benoorden Pieter Pauwels (29.7.1579); nr. 3974, f. 200v°, Ritsaert Hampton verpacht aan Guillaume Bossaert een geheel huis met erf, drie coutsen in de achtercamer, met een couter ende seysen hieraen staende ende in de voorcamere een coutse, een harderoop en een ront scapraie (9 pd./jaar). Het huis ligt westzijde Craenestraat benoorden Pieter Pauwels, bezuiden Jacob Deraedt (3.4.1576 n.s.).

73. *Ibidem*, nr. 3974, f. 46, Francoos Brycquet koopt van Anzeel de Zeelander 1/2 huis westzijde Craenestraat (bakkerij), benoorden Jacob Deraedt, bezuiden Pieter Adriaenszoon (21.7.1573).

74. *Ibidem*, nr. 2718, f. 22v°, Dochter Carel Anegheer verkoopt aan Corn. Valckeniere de jonge, een huis westzijde Craenestraat, benoorden wijlent Bricquet, bezuiden de Craene (18.2.1593).

75. *Ibidem*, nr. 3974, f. 197v°, Jacob de Wavrans koopt van Jan Tevelijn en Jacob Sannekin voogden kinderen Andries De Cerf en wezen Jacob Sannekin, een huis westzijde Craenestraat, benoorden Karel Anegheer (schaliedekker), "ende is een hoekhuis genaamt de Craene" (27.3.1578).

76. *Ibidem*, nr. 3975, f. 87v°, Joris Vermeer koopt van Jacob De Wavrans huis "de Haerent" liggende tegenover de caye vesten bewesten het huis de Craene, beoosten de Gouden Valcke (15.10.1579).

77. *Ibidem*, nr. 3974, f. 53, Jan Proffythier koopt van Victor Jaecx en Joris Meyne voogden Kinderen Pieter Cant, huis neffens de vesten tegenover de kraene, bewesten het huuseke van de bierwerker ende is een hoekhuis (17.9.1573); f. 274, Stoffel Mattheus koopt van Jan Provendier een huis liggende aan de vesten van de caye, neffens 't bierwerkershuis, tegenover de craene, wesende een hoekhuis (14.3.1577). Dit huis lag aan de noordkant van de kaai(straat).

KOPINGSTRAAT, oostkant, van noord naar zuid.

Van de kaai tot het dwarsstraatje

195. Jan Pleyte fs. Gilles, "De Valcke" ⁷⁸	60 s.
196. Philip Clou (Wed. Mathys Drabbe)	40 s.
197. Ghysbrecht de Wymere ⁷⁹	60 s.
198. Mathys Dynoor	70 s.

Van het dwarsstraatje, tot de Langestraat

199. Mathys Vancoudenberghe (Cl. Roorycx en Th. Aernout) "de Zeemeeuw" ⁸⁰	100 s.
200. Thomas Aernout, "het Dobbelcruys"	80 s.
201. concierge van de Duinen	120 s.

Westkant, van zuid naar noord.

Van de Langestraat tot het dwarsstraatje

202. Jan Decaestickere, St.-Christoffel (Jan de Schotman)	60 s.
203. Wed. Pieter Waelle (Pieter Devriendt)	40 s.
204. Wed. Pieter Waelle (Willem Cloux, schotman) ⁸¹	12 s.
205. Reynout Paet	100 s.
206. Jan Delarue + keete (M. Stewijn)	40 s.
207. Jan Delarue (Mathys Vancoudenberghe), "de Gouden Ring"	180 s.

Van het dwarsstraatje tot de kaai

208. Bernard Eeckbartse (Hubrecht Cuucq), "de Hanebilk"	30 s.
209. Bernard Eeckbartse (Adriaan Antheonis)	80 s.

De Kaai, van Kopingstraat tot Garnaarstraat

210. Lauwers Pit, hoekhuis "de coopinck"	80 s.
211. Willem Decorte (Jacob Thiersin), "de Meulesteen" ⁸²	20 s.
212. Jan Assele ⁸³	20 s.

78. *Ibidem*, nr. 3974, f. 160, Jan Pleyte koopt van Jan Baeke (voogd kinderen Jan de Penne) huis oostzijde Coopynckstraat, benoorden Pieter Clou ende is een hoekhuis de Valcke (8.10.1575).

79. *Ibidem*, nr. 3974, f. 43, Gh. Dewymere koopt van Jacob Waghe een huis oostzijde Coopynckstraat bezuiden Pieter Clou, benoorden Mathys Dynoor (z.d.).

80. *Ibidem*, nr. 3974, f. 285v°, Mathys Vancoudenberghe koopt huis van Jan Vigoureux, oostzijde Coopynckstraat, benoorden Thomas Aernout, bezuiden Mathys Dynoor (z.d.).

81. *Ibidem*, nr. 2718, f. 24, dochter Jan Devos eigenares huis bezuiden Reynout Paet, benoorden erfgenamen Pieter de Waele (18.1.1584).

82. *Ibidem*, nr. 3974, f. 33v°, Willem Decorte koopt van Pieter Clou huis aan havendam ten westen van Lauwers Pit, beoosten Jan Assele (12.3.1572).

83. *Ibidem*, nr. 3975, f. 41, Jan Assele koopt van Pieter Vermeye huis zuidzijde Coopynckstraat (= kaai) beoosten Willem Decorte, bewesten Lauwers Pit (30.9.1578).

213. Willem Decorte (Pieter Cabant)	80 s.
214. Vincent Boudins, "de Wilde Zee"	20 s.
GARNAARTSTRAAT, oostkant, van noord naar zuid.	
<i>Van de Kaai tot het dwarsstraatje</i>	
215. Reynout Paet (Joos Strevin) ⁸⁴ , "Oostenrijk"	60 s.
216. Frans Vanmeerbeke ⁸⁵	30 s.
217. Pieter Raes	20 s.
218. Willem Decorte ⁸⁶	80 s.
<i>Van het dwarsstraatje tot de Langestraat</i>	
219. Wed. Antoon Massacle (Jan Vanslype)	80 s.
220. Wed. Michiel Weynssche	90 s.
221. huisje bij 220	10 s.
222. Pieter Reynierssche (Reuben Verhaeghe)	60 s.
223. Wed. Jan Hooft (zijzelf + Barth. Everaert)	60 s.
Westkant, van zuid naar noord.	
<i>Van de Langestraat tot het dwarsstraatje</i>	
224. Wed. Jacob Demeyere (Cornelius Cant)	15 s.
225. Cornelius Leynsche	20 s.
226. Joos Capers	20 s.
227. Kinderen Jan Dejaeghere (A. Mol) ⁸⁷	40 s.
<i>Van het dwarsstraatje tot de kaai</i>	
228. Jacob Vergoothe ⁸⁸ + corfhuis (zie noot 89)	80 s.
229. Jacob Dewaghenaere ⁸⁹	60 s.
<i>De Kaai, van de Garnaartstraat tot de Kokstraat</i>	
230. Maillaert Verhamme	90 s.

84. *Ibidem*, nr. 3974, f. 39v°, Reynout Paet koopt van Mores Denaghele, 1/2 huis noordoosthoek, benoorden Klaas Hillout (zie noot 85), "ende is een hoekhuis", (14.5.1573).

85. *Ibidem*, nr. 3974, f. 184, frans van Meerbeke koopt van Klaas Hellout huis, oostzijde Garnaartstraat, bezuiden Pieter Paet, benoorden Pieter Raes.

86. *Ibidem*, nr. 3974, f. 43v°, Willem Decorte koopt van Wed. Jan Devynck, huis oostzijde Garnaartstraat bezuiden Pieter Raes, "is een hoekhuis van het sijstraatje" (29.6.1573).

87. *Ibidem*, nr. 2718, f. 65, Kinderen Jan Dejaeghere eigenaars huis westzijde Garnaartstraat, bezuiden Jacob Vergoothe, benoorden Joos Capers.

88. *Ibidem*, nr. 3974, f. 89v°, Pieter Vergoothe koopt van Mr. Jan Devynck huis westzijde Garnaartstraat, bezuiden Jacob de Waghenaere, benoorden straatje lopende naar de Kokstraat (7.8.1574).

89. *Ibidem*, nr. 3974, f. 225 v°, Jacob Dewaghenaere koopt van Gilles..., 1/2 huis westzijde Garnaartstraat, bewesten Jacob Vergoothe, bezuiden het corfhuis van Pieter Vergoothe (7.6.1576).

KOKSTRAAT, oostkant, van noord naar zuid.

Van de kaai tot het dwarsstraatje

231. Hubrecht Meynen (modo P. Vergoothe) (vervallen) ⁹⁰	0 s.
<i>Van het dwarsstraatje tot de Langestraat</i>	
232. Pieter Vergoothe, hoekhuis ⁹¹	60 s.
233. Pieter Vergoothe	60 s.
234. Pieter Vergoothe (corfhof commende in de Garnaartstraat)	40 s.
235. Joos Desmit	40 s.
236. Kinderen Frans Codt (Joos Desmit) ⁹²	50 s.
237. Pieter Vergoothe (Clement Herrewijn) ⁹³	20 s.
238. Bartholomeus Robijn	30 s.
239. Pieter Vergoothe	15 s.
240. Pauwel Reubins	40 s.
241. Michiel Demeyere	40 s.
<i>Van de Langestraat tot het Stoofstraatje (Ankerstraat)</i>	
242. Pieter Verhamme (Philip Waeghe), "De Vis"	50 s.
243. Jacob Betten ⁹⁴	20 s.
244. Lieven Devlieghere	30 s.
245. Wed. Clays Demystere (Jacob Coolen) ⁹⁵	15 s.
246. Wed. Pieter Aernout (A. Dehaese)	30 s.
247. Wed. Denys Halebaert	20 s.
248. Pauwel Reuben (S. Jonckheere)	20 s.
249. Frans Hemmelynck ⁹⁶	20 s.

90. *Ibidem*, nr. 3974, f. 68v°, Pieter Vergoothe koopt van Hubrecht Meynen (Merry) huis zuidzijde klein straatje tussen Kokstraat en Garnaartstraat, tegenover de vesten; bewesten Maillaert Verhamme, beoosten Pieter Vergoothe.

91. *Ibidem*, nr. 3974, f. 41, Pieter Vergoothe koopt van Sr. Alonce de Castille, huis oostzijde Kokstraat, benoorden Pieter Vergoothe, bewesten Pieter Vergoothe (zoutkete), "ende is een hoekhuis".

92. *Ibidem*, nr. 3974, f. 57v°, Wed. Frans Codt verpacht aan Joos Desmit, huis oostzijde Kokstraat, bezuiden Joos Desmit, benoorden Pieter Vergoothe, 24.10.1573.

93. *Ibidem*, nr. 3974, f. 65v° Pieter Vergoothe koopt van H. Russche 1/2 huis, oostzijde Kokstraat, bezuiden Wed. Fr. Codt, benoorden Barth. Robijn (30.1.1573).

94. *Ibidem*, nr. 3974, f. 112v°, Jacob Betten koopt van Isabeau Barbara Wed. Willem Zeger, Pauwel Zorghe, huis oostzijde Kokstraat, bezuiden Maillaert Verhamme, benoorden Lieven Devliegher (3.2.1574).

95. *Ibidem*, nr. 3974, f. 275v°, Aernout Remy koopt van Wed. Klaas de Myster, huis oostzijde Kokstraat, bezuiden Lieven Devliegher, benoorden Cornelius Frederickx (18.3.1577).

96. *Ibidem*, nr. 3974, f. 272, P. Reuben koopt van Frans Hemmelynck huis oostzijde Kokstraat, benoorden Pieter Coeman, bezuiden Cornelius Meynen (7.3.1577).

250. Wed. Pieter Coeman ⁹⁷	20 s.	270. Christoffel Brune	15 s.
251. Wed. Pieter Oudegodt ⁹⁸	20 s.	271. Wed. Pieter Wale (vervallen)	0 s.
252. Frans Aernoudt	20 s.	272. Corn. Inghelandt (vervallen)	0 s.
253. Victor Sonderlynck ⁹⁹	20 s.	<i>Van het Stoofstraatje tot de Handwerkersstraat</i>	
254. Victor Sonderlynck (vervallen) ¹⁰⁰	0 s.	273. Michiel Stael	10 s.
255. Maerten Proot ¹⁰¹	15 s.	274. Wed. Joos Bus	10 s.
256. Wed. Pieter Waelle	25 s.	275. Jan Devynck (onbewoond)	10 s.
257. Joos Streven	20 s.	276. Andries Aernout (Cornelius Cornelissen)	8 s. 4 d.
258. Wed. Paschier Capers	15 s.	277. Wed. Antoon Cruick	30 s.
259. Wed. Jan Aernoudts	20 s.	278. Andries Vandencoornhuysse	10 s.
260. Aernout Neyrynck	15 s.	279. Jacob Moenaert	10 s.
261. Pieter Willaert ¹⁰²	15 s.	280. Wed. Jan Dromers	10 s.
262. Wed. Steven Lettynck	25 s.	281. Jan Inghelraeve	10 s.
263. Hendrik Meese ¹⁰³	10 s.	282. Pieter Adaems	10 s.
STOOFSTRAATJE, noordkant, van west naar oost.		283. Jacob Petewijn, "de Drie Haringen"	10 s.
264. Pieter Vergoothe (geruïneert en vervallen)	0 s.	284. Joris Cant ¹⁰⁵	10 s.
265. Wed. Steven Lettynck (vervallen)	0 s.	285. Jacob Maertins d'oude, hoekhuis	10 s.
266. Victor Jaecx (vervallen en onbewoond)	0 s.	KEERNEMELKSTRAAT (= verlengde Kokstraat), oostzijde, van noord naar zuid.	
STOOFSTRAATJE, zuidkant van oost naar west.		286. Antoon Sonderlynck	10 s.
267. Jacob Lincke	10 s.	287. Vincent Ryckwaert	10 s.
268. Wed. Ph. Degryse ¹⁰⁴	20 s.	288. Wed. Roeland Vanhoecke ¹⁰⁶	10 s.
269. Pieter Vergoothe (onbewoond en geruïneert)	0 s.	289. Jan Sonderlynck d'oude	10 s.
		290. Pieter Meyne de jonge ¹⁰⁷	10 s.
		291. Wed. Jan Witroot	20 s.
		292. Zeger Vanslype ¹⁰⁸	40 s.
		293. Pieter Cornelissche	30 s.
		KEERNEMELKSTRAAT (= verlengde van Kokstraat), westkant, van zuid naar noord.	
		294. Jan Depoorter (onbewoond)	40 s.
		295. Lauwers Rambout (G. Peneel)	60 s.
		105. <i>Ibidem</i> , nr. 3974, f. 150v°, huis Kokstraat, bezuiden de drie haeringhen en benoorden hoekhuis Maertens.	
		106. <i>Ibidem</i> , nr. 3974, f. 238v°, Josyne Paelinck wed. Roeland Vanoucke koopt van Wed. Jan Demoor huis oostzijde Kokstraat, bezuiden Vincent Ryckewaert, benoorden Jan Sonderlinck (4.8.1576).	
		107. <i>Ibidem</i> , nr. 3974, f. 274v°, Pieter Meynen + Chr. Sonderlinck kopen van Jacob Bouden, deel huis oostzijde Kokstraat, bezuiden Jan Sonderlinck, benoorden Jan Witroot (16.3.1577).	
		108. <i>Ibidem</i> , nr. 3975, f. 76, Adr. Cools koopt van Kinderen Vanslype huis Kernemelkstraat, bezuiden Corn. Paelinck, benoorden Pieter Cornelis (13.8.1579).	

97. *Ibidem*, nr. 3974, f. 283, Barth. Vanderhelst verbindt in handen van Mayken Coeman 3/4 van een huis oostzijde Kokstraat, benoorden Wed. Pieter Oude godt, bezuiden Frans Hemmelynck.

98. *Ibidem*, nr. 3975, f. 103v°, Frans Cuyck koopt van Pieter Croock huis oostzijde Kokstraat ; benoorden Frans Aernout, bezuiden Coeman (4.1.1580).

99. *Ibidem*, nr. 4740, eigendom Victor Sonderlynck, benoorden D. Baete, bezuiden Frans Aernoudt (25.5.1574).

100. *Ibidem*, nr. 3974, f. 271, Jan Reynout koopt van Jacob Sonderlynck huis oostzijde Kokstraat, benoorden Wed. Maerten Proot, bezuiden Victor Sonderlynck ; *Ibidem*, nr. 3975, f. 2v°, Jan Baert koopt van Jan Reynout huis oostzijde Kokstraat, bezuiden Victor Sonderlinck, benoorden M. Proot, (12.10.1577).

101. *Ibidem*, nr. 3975, f. 47, Pieter Everaert koopt van Wed. Maerten Proot, 1/2 huis oostzijde Kokstraat, bezuiden Jan Baert (stuurman), benoorden Wed. Pieter Waelle (15.1.1579).

102. *Ibidem*, nr. 3975, f. 32, Pieter Willaert koopt van Denis Albaert, huis oostzijde Kokstraat, bezuiden Aernout Nerynck, benoorden Adriaan Peene (26.6.1578).

103. *Ibidem*, nr. 3974, f. 83, Hendrik Meese koopt van Adriaan Hemmels huis oostzijde Kokstraat, benoorden Stoofstraatje, bezuiden Joos Demoor (14.7.1574).

104. *Ibidem*, nr. 3975, f. 96v°, Maillaert Reynout koopt van wed. Pieter Degryse huis zuidzijde Stoofstraat, bewesten Chr. Brune, beoosten W. Mattemaeker (14.12.1579).

296. Osten Heyns	40 s.
297. Pieter Hoornewee, "Het Gulden Vlies" ¹⁰⁹	40 s.
298. Jan Depoorter ¹¹⁰	60 s.
299. Jan Sauvage	50 s.
300. Aeldingen Jan Wijts (Frans Depoorter)	60 s.
301. Wed. Govaert de Wielmaker	45 s.
302. Jan Dupont gehuwd met wed. P. Lespinoy	40 s.
303. Simon Laforge	60 s.
304. Clays Sybrants ¹¹¹	70 s.
KOKSTRAAT, westkant.	
<i>Van de Handwerkersstraat tot het Klein Klekerstraatje</i>	
305. Wezen Pier Coeman (Pieter Devynck)	100 s.
306. Wezen Pieter Coeman (Lauwers Rambout) ¹¹²	100 s.
307. Wezen Pieter Coeman (Lauwers Rambout)	15 s.
308. Balthasar Francke	10 s.
309. Lauwers Rambout (vervallen) ¹¹³	0 s.
310. Jan Oudegodt (Jaspar Meynen)	20 s.
311. Andries Cock ¹¹⁴	20 s.
312. Jan Declerck	40 s.
313. Denis Slinders ¹¹⁵	15 s.

109. *Ibidem*, nr. 3974, f. 147, Pieter Hoornewede koopt van Jan Adaens twee huizen waarvan één aan westzijde Kernemelkstraat, benoorden Jan Poorter, bezuiden Osten Heyns (11.8.1575); nr. 3975, f. 112v°, voogden Kinderen Lauwers kopen van Mores Denaghele, 1/2 huis westzijde Kernemelkstraat, bezuiden Osten Heyns, benoorden Jan Depoorter (22.2.1580).

110. *Ibidem*, nr. 3974, f. 256v°, Frans Depoorter koopt van Lysbet wed. Jan Heinderycx 3/8 huis, westzijde Kernemelkstraat (huis waarin Depoorter woont), bezuiden Jan Sauvage, benoorden het huis het Gulden Vlies (20.11.1576).

111. *Ibidem*, nr. 3974, f. 37v°, Klaas Sybrants koopt van Mores Denaghele 1/2 huis oostzijde (sic) Kernemelkstraat, benoorden Simon Delaforge, is een hoekhuis vroeger bewoond door Klaas Sybrants (27.4.1573).

112. *Ibidem*, nr. 3975, f. 2v°, Lauwers Dejaegher koopt van voogden kinderen Pieter Coeman, huis westzijde Kokstraat, bezuiden Pieter Vyncke, benoorden Klaas Meerlebecque (12.10.1577).

113. *Ibidem*, nr. 3974, f. 168v°, Lauwers Rambout koopt van Louis Deneckere, huis westzijde Kokstraat, bezuiden Jaspar Meynen, benoorden Barth. Francke (17.11.1575).

114. *Ibidem*, nr. 3975, f. 23v°, Pieter Meynan koopt van Maerten Snouck, huis westzijde Kokstraat, bezuiden Jan Declerck, benoorden Jan Oudegodt (april 1578).

115. *Ibidem*, nr. 3974, f. 124, Denis Slinders koopt van Jan Dedromere 3/4 huis westzijde Kokstraat, bewesten (sic) Jan Cock, benoorden Jan Declerck (3.12.1577).

314. Jan Cock ¹¹⁶	15 s.
315. Ghysbrecht Crieck (Crispijn Vandaele)	15 s.
316. Cornelius Goossins (O. Van Ginderdeure)	15 s.
317. Wed. Christiaens Riebens	20 s.
318. Antoon Joos	15 s.
319. Jacob Deboodt, "De Pelikaan" (Jan Baert) ¹¹⁷	30 s.
320. Wed. Michiel Proost (B. Clement)	40 s.
321. Bartholomeus Robijn (Chr. Coolen) ¹¹⁸	20 s.
KLEIN KLEKERSTRAATJE, zuidkant.	
322. Tanneke Dromers (vervallen)	0 s.
323. Oudaert Crieck	10 s.
noordkant	
324. Corn. Drijsaert (Adriaan Oudegodt)	10 s.
325. Lauwers Rambout (Pieter Vanbelle) ¹¹⁹	10 s.
326. Pieter Palyneck ¹²⁰	10 s.
<i>Van het Klein Klekerstraatje tot de Langestraat</i>	
327. Hubrecht Cardinael ¹²¹	40 s.
328. Jan Ghovaert	20 s.
329. Jacob Ackaert (twee schamel weduwen)	8 s. 4 d.
330. Jan Devynck, molenmaker (onbewoond)	20 s.
331. Wed. Vincent Capers de jonge	10 s.
332. Thomas Dyckers (vervallen)	0 s.
333. Wed. Adam Waghe (M. Paelynck)	20 s.

116. *Ibidem*, nr. 3974, f. 12, Jan Cock koopt van Vincent Cock, 1/2 huis westzijde Kokstraat, bezuiden Jan Dedromere, benoorden Ghysbrecht Cruick.

117. *Ibidem*, nr. 3975, f. 3, Jan Reynout koopt van Pieter Weymere 1/4 huis, westzijde Kokstraat, bezuiden Michel Proost, benoorden Ant. Joos (12.10.1578); *Ibidem*, f. 17v°, Simon Hancke koopt van Vigor Debomere deel huis westzijde Kokstraat, (De Pelikaan), benoorden Ant. Joos, bezuiden M. Proost (1.3.1578); f. 23v°, Simon Hancke koopt van Jan Reynout een geheel huis westzijde Kokstraat, bezuiden M. Proost, benoorden Ant. Joos.

118. *Ibidem*, nr. 3974, f. 264, Jacob Brune koopt van Bart. Robijn huis westzijde Kokstraat benoorden Michel Proost, bezuiden Hubrecht Cardinael; nr. 3975, f. 218, Aernout Remy koopt van Jacob Brune huis westzijde Kokstraat, bezuiden H. Cardinael "ende is een hoekhuis gaande naer de Clekerstraat" (17.6.1581).

119. *Ibidem*, nr. 3975, f. 89, Clement Bart koopt van Lauwers Dejaeghere huis noordzijde Klein Klekerstraatje, beoosten Corn. Drijsaert, bewesten Pieter Paelynck (29.10.1579).

120. *Ibidem*, nr. 4740, 22.12.1570.

121. *Ibidem*, nr. 3974, f. 148v°, Mores Denaghele, Joos Adriaens, wed. Jacobssche kopen van Gilles Wagheman, 1/2 huis westzijde Kokstraat bezuiden Jan Govaert, benoorden het straatje dat loopt naar de Klekerstraat (27.8.1575).

334. Wed. Adam Waghe (bij haar bewoond)	30 s.
335. Victor Blyde	35 s.
336. Kinderen en wed. Joos valcke	10 s.
337. Wed. Jacob Dromere ¹²²	10 s.
338. Victor Devynck (L. Alaert)	30 s.
339. Wed. Adriaan Manghelaere	15 s.
340. Filip Dewymere (Pieter Everaert de jonge)	30 s.
341. Kinderen Jacob Oudegodt (Jacob Janssens) ¹²³	20 s.
342. Cornelius Meynen	25 s.
343. Willem Baert (L. Penceel)	20 s.
344. Wed. Antoon Deruddere	10 s.
345. Hubrecht Cuucq en Jeroen Pauwels	60 s.
<i>Van de Langestraat tot de Dishoek</i>	
346. Jan Lievens	20 s.
347. Frans Demystere	100 s.
348. Gilde St.-Jacobs (geruïneerd)	0 s.
349. huis St.-Jacobsgilde (M. Verhamme) "Het Masthuis"	10 s.
350. Jan Boutsins (Frans Boutsins) + hof	30 s.
351. Aernout Remy, "Het Schaeck"	100 s.
352. Joos Desmit ¹²⁴	60 s.
353. Jacob Beunaert	40 s.
354. Joris Meune (M. Cocx)	20 s.
355. Frans Ryckewaert, zeeman	15 s.
356. Hendrik Ruusche ¹²⁵	8 s. 4 d.
DISHOEK (straat van Kokstraat naar Stegerspoort).	
westkant	
357. Erfg. Hubrecht Meynen ¹²⁶	8 s. 4 d.
noordkant	
358. Ursule Croocq (Jan Gheeraert)	8 s. 4 d.
359. Jacob Ram (Pieter Teerlynck)	10 s.

122. *Ibidem*, nr. 3975, f. 114, Jan Dromere koopt van wed. Pieter Vergoothe, huis westzijde Kokstraat, bezuiden V. Vynck, benoorden wezen Joos Valcke (1580).

123. *Ibidem*, nr. 3975, f. 128, Jacob Janssen koopt van Jacob Oudegodt, een vierde huis westzijde Kokstraat, bewesten De Wymere, benoorden Corn. Meynen (1580).

124. *Ibidem*, nr. 3974, f. 165, Pieter Vergoothe koopt van Aernout (Th. en A), huis westzijde Kokstraat (+ southuis), bezuiden Jacob Beunaert en benoorden Aernout Remy (20.10.1575).

125. *Ibidem*, nr. 3974, f. 66v°, Hendrick Russche koopt van Ryckewaert, huis westzijde Dishoek, beoosten Frans Ryckewaert, bewesten G. Meerlynck (11.2.1573).

126. *Ibidem*, nr. 3974, f. 71, Hubrecht Meynen koopt van H. Meese, huis westzijde dishoek, aan de vesten "neffens de Stegherspoorte, commende aan Jacob Carpentiers draeyhuus", (13.3.1573).

360. Wed. Jan Devos ¹²⁷	10 s.
361. Jacob Laureyns	10 s.
362. Gilles Riebens ¹²⁸	10 s.
363. Gheleyn Beutz	15 s.
364. Pieter Devynck (Clays Decorte)	20 s.
365. Frans Hemmelynck (K. Delanghe)	20 s.

zuidkant

366. Ancheel Zeelander	40 s.
367. Hof St.-Jacobsgilde (Ancheel Zeelander)	10 s.
368. Maillart Verhamme (Wed. Jan Lettaert) ¹²⁹	20 s.
369. Inghel Vanoosten ¹³⁰	10 s.
370. Ghysbrecht Meynen	30 s.
371. Pieter Vermerre	20 s.
372. Wed. Jacob Rieben ¹³¹	10 s.
373. Wed. Bartholomeus Lamins	10 s.
374. Frans Lamins (vervallen)	0 s.
375. Michiel Vanmarcke (vervallen)	0 s.
376. Ghysbrecht Crieck (vervallen)	0 s.
377. Jan Gheeraert (vervallen)	0 s.
378. Jacob Beke (vervallen)	0 s.

KLEKERSTRAAT, westkant beginnende achter de huizen van Klaas Sybrants = (huis 304)

(= Waghenaershoek) ten zuiden van de Handwerkersstraat.

379. Klaas Sybrants	10 s.
380. Klaas Sybrants	8 s. 4 d.
381. Andries Meroux	20 s.
382. Pauwels Mouchet (vervallen) ¹³²	0 s.

127. *Ibidem*, nr. 3974, f. 35, Jacob Moenaert koopt van P. Oliviers, half huis noordzijde Dishoek, bewesten Jacob Laureyns, beoosten Jan Devos (15.3.1572).

128. *Ibidem*, nr. 3975, f. 135, wed. Pieter Vergoothe, koopt van wed. Riebens, huis noordzijde St.-Jacobshoek, bewesten L. Beutz, beoosten Jacob Laureyns.

129. *Ibidem*, nr. 3974, f. 138, Jan Lettaert koopt van M. Verhamme, huis zuidzijde Dishoek, beoosten Ancheel de Zeelander, benoorden Inghel Vanoosten (13.6.1574).

130. *Ibidem*, nr. 3974, f. 109, Inghel Vanoosten koopt van Corn. Piessens, huis zuidzijde Dishoek, beoosten Ghysbrecht Meynen, bewesten M. Verhamme (27.1.1574).

131. *Ibidem*, nr. 3975, f. 104v°, Gabriel Ryckewaert koopt van Jacob Rieben huis zuidzijde dishoek, bewesten Pieter Vermerre, beoosten Denys Ruusche (16.1.1580).

132. *Ibidem*, nr. 3974, f. 243v°, Boudewijn Clement koopt van Pauwel Mouchet, huis zuidzijde Waghenaershoek, bewesten A. Meroux, beoosten Jan Vanloo (22.9.1576); zie ook f. 255v°, Clement verkoopt het huis aan Jan Goossens (4.11.1576).

383. Wed. Jan Vanloo	10 s.
384. schuur A. Meroucx ¹³³	10 s.
<i>Van de Handwerkersstraat tot de Ankerstraat,</i> westkant, van zuid naar noord	
385. Ruge Verloot ¹³⁴	20 s.
386. Kinderen Frans Dharde (N. Croocq)	10 s.
387. Pieter Vergoothe (Pieter Mabuse) ¹³⁵	10 s.
388. Gheleyn Stabels (H. Delooze)	10 s.
389. Joos Coolen d'oude (A. Deram)	10 s.
<i>Van het dwarsstraatje tot de Langestraat</i>	
390. Andries Meroucx (onbewoond en vervallen) ¹³⁶	0 s.
391. Jacob Ram (Pieter Crocq de jonge) ¹³⁷	10 s.
392. Jacob Hendrickx	10 s.
393. Frans Robijn	10 s.
394. Cornelius Oudegheer	10 s.
395. Cornelius Namins	8 s. 4 d.
396. Wed. Hendrik Vanhespe	15 s.
397. Wed. Jacob Petewijn	10 s.
398. Antoon Paeleman	6 s. 8 d.
399. Jan Vandewalle (vervallen)	0 s.
400. Pieter Baert (vervallen)	0 s.
401. Mr. Jan Devynck (vervallen)	0 s.
402. Jacob Devlieger (vervallen)	0 s.
403. Pieter Fricx (vervallen)	0 s.
404. Jacob Devliegher, huis + middenmolen ¹³⁸	240 s.

405. Lauwers Devliegher (vervallen)	0 s.
406. Lauwers Devliegher (vervallen)	0 s.
407. Lauwers Devliegher (vervallen)	0 s.
408. Frans Pelgrim, "t Sluuzeken ¹³⁹	60 s.
Verlengde van de Klekerstraat ten noorden van de Langestraat [Hof Busschieters + Molen]	
409. Wed. Bieke Sonderlynck (N. Devliegher)	20 s.
Klekerstraat oostkant, ten zuiden van de Langestraat tot Klein Klekerstraatje	
410. Wed. Accaert (Cl. Boudens)	10 s.
411. Pieter Vergoothe (Cl. Reuben)	10 s.
412. Kinderen Reynout Paet (Jan Decuyper) ¹⁴⁰	10 s.
413. Jacob Carpentier (onbewoond)	5 s.
414. Pieter Meyne (Jacob Beke) ¹⁴¹	10 s.
415. Jan Waire en wezen (J. Croock)	10 s.
416. Wed. Jacob Coolen (Cl. Delegher)	6 s.
417. Clays Erbout (A. Jonckheere)	10 s.
418. Gheleyn Stapels (B. Sonderlynck)	10 s.
419. Boudewijn van Caloen (Denis Ruusche) ¹⁴²	10 s.
420. Wed. Willem Heyns (vervallen)	0 s.
421. Jan de Moucheron en Jan Desmit (vervallen)	0 s.
422. Joos Caroen	10 s.
423. Andries Aernout (J. Danckaert)	10 s.
424. Pieter Baert (onbewoond en vervallen) ¹⁴³	0 s.
425. Wed. Jacob Coppins (onbewoond en vervallen)	0 s.
426. Andries Aernout (onbewoond en vervallen)	0 s.
427. Pieter Reyniersche (onbewoond en vervallen)	0 s.

133. *Ibidem*, nr. 3975, f. 6v°, Jan Willems koopt van A. Meroucx schuur westzijde Klekerstraat, bij de vesten, commende aan de Waghenaershoek, bezuiden Roger Verloot (15.2.1577).

134. *Ibidem*, nr. 3974, f. 82, Roger Verloot koopt huis aan zuidzijde Clekerstr., neffens de vesten, bezuiden Frans Arde.

135. *Ibidem*, nr. 3975, f. 129, Corn. Blaeren koopt van Pieter Vergoothe, huis westzijde Klekerstr., benoorden kinderen Dharde, bezuiden de molen (4.4.1580).

136. *Ibidem*, nr. 3974, f. 270v°, A. Meroucx koopt een vervallen huis westzijde Klekerstr., tegenover een ander aan de oostzijde (huis 436) en het zijn hoekhuizen (21. 2. 1577).

137. *Ibidem*, nr. 3975, f. 69v°, Jac. Vandevelde koopt van Jacob Ram, huis westzijde Klekerstr., benoorden Jacob Meroucx, bezuiden wijlent Th. Verdieu, (15.6.1579).

138. *Ibidem*, nr. 3974, f. 258v°, Chr. Perchevalle koopt van Jacob de Vliegheer middenmolen + groot huis + klein huis gaande met de molen aan westzijde Klekerstr., het groot huis bezuiden Lauwers Devliegher, het klein huis beoosten de dishuizekens (26.11.1576). Perchevalle verkoopt de molen en huis aan Pieter Verstrae-
te (*Ibidem*, nr. 3975, f. 43).

139. *Stadsrekening*, nr. 1575, f. 7v°-8, Frans Carpentier westzijde Klekerstr. bezuiden het huis van de lichte vrouwen ; *Nieuwpoort*, nr. 3974, f. 48, Frans Pelgrim koopt van stad Nieuwpoort, huis Klekerstr. benoorden Lauwer Devliegher (het is een hoek-huis) ; f. 77v° Frans Pelgrim koopt van stad huis westzijde Klekerstr., benoorden L. Devliegher (= hoekhuis "t Sluuzeke") (24.4.1574) ; *Stadsrek.*, 1573-74, f. 11 "thuis lichte vrouwen bij die van de wet verkocht aan Fr. Pelgrim".

140. *Nieuwpoort*, nr. 3975, f. 99v°, vrouw Jacob Beele koopt van erfgenamen R. Paet, huis oostzijde Klekerstraat, benoorden Jacob Carpentier, bezuiden wed. P. Vergoothe (19.12.1579).

141. *Ibidem*, nr. 2718, Kinderen Pieter Meynen eigenaars huis oostzijde Klekerstr., bezuiden Jacob Carpentier (1587).

142. *Ibidem*, nr. 3975, f. 109v° C. Weysten koopt van B. van Caloen, huis oostzijde Klekerstr., bezuiden Gheleyn Stabele, benoorden Sacharia Deporne (21.1.1580).

143. *Ibidem*, nr. 3974, f. 299v°, Jan Budien koopt van kinderen P. Baert, huis oostzijde Klekerstr., bezuiden...., benoorden Pieter Aernout (24.8.1579).

428. Frans Codt (onbewoond en vervallen) ¹⁴⁴	0 s.
429. Jan Decaestickere (Ch. Janssche)	10 s.
430. Wed. Outer Jacobsche (A. Dewulf)	10 s.
431. Wed. Jan Lammins	8 s. 4 d.
432. Pieter Cuuck	10 s.
433. Zuster Margriet Herrewijn (Jan Coolen)	10 s.
434. Wed. Jan Ghovaertsche	15 s.
435. Wed. Pieter Proost (vervallen)	0 s.
436. Andrie Mereocx (vervallen) ¹⁴⁵	0 s.

Van het Klein Klekerstraatje tot de Handwerkersstraat

437. Cornelius Devriendt (vervallen)	0 s.
438. Willem Meynen (vervallen) ¹⁴⁶	0 s.
439. Wed. Frans Eeckhoute	10 s.
440. Mr. Vigoureux Debomere (geruïneerd) ¹⁴⁷	0 s.
441. Joris Withoghe	10 s.
442. Ingel Depape + windmolen "Zuidmolen" ¹⁴⁸	300 s.
443. Wed. Denis Everaert, tuin	20 s.
444. schuur van Jan Sauvage	5 s.

WAGENAERSHOEK

noordkant van west naar oost.

445. Andries MeroucX (Ch. Baye)	10 s.
446. Andries MeroucX (Jan Sauvage) ¹⁴⁹	10 s.
447. Cornelius Baert	5 s.
448. Joos Baert (Jan met de Stille)	10 s.
449. Joos Baert (Cornelius Ghysbrecht)	38 s.

144. *Ibidem*, nr. 3974, f. 203v°, Frans Codt koopt van Chr. Vocht, huis oostzijde Klekerstr., bezuiden Pieter Druve, benoorden Jan Decaestickere (28.4.1576 n.s.)

145. Zie noot 136.

146. *Ibidem*, nr. 3974, f. 284, Fr. Eeckhoute koopt van Chr. Sonderlynck en Pieter Meynen, vervallen huisje, oostzijde Klekerstr., bezuiden Corn. Vrients, benoorden Frans Eeckhoute.

147. *Ibidem*, nr. 3975, f. 17, Symoen Hancke koopt van Vig. Debomere, vervallen huis, oostzijde Klekerstr., bezuiden wed. Jan Coolen, benoorden wed. Jan Devisch (1.3.1578).

148. *Ibidem*, nr. 3974, f. 203, Jacob Devliegheer koopt van Ingel Depape, de zuidmolen + molenhuis staande aan de oostzijde van de Klekerstr. bezuiden Joris Withoghe, benoorden hof van Denys Everaert (14.4.1576 n.s.)

149. *Ibidem*, nr. 3975, f. 6, Jan Sauvage koopt van wed. Andries-MeroucX en kinderen MeroucX, twee huizen met hovingen noordzijde Wagenaershoek, bewesten Corn. Baert, beoosten de vesten, (hoekhuis).

VILDERSTRAAT, westkant, van zuid naar noord.	
450. Kinderen Cornelius Adaems, modo Pieter Hoornwee ¹⁵⁰	10 s.
451. Huis St.-Janshospitaal (Frans Coppens), "de Proostdie"	20 s.

HANDWERKERSSTRAAT, zuidkant, van oost naar west.

Van de Vilderstraat tot de Keernemelkstraat

452. Kinderen Antoon Erbout (Jan Vanstabele), "Gouden Eenhoorn" ¹⁵¹	90 s.
453. Maillaert Verhamme (wed. Pieter Courcelles)	40 s.
454. Jacob Tryoen	36 s.
455. Mr. Joris Lievens (Jacob Tryoen)	70 s.
456. Frans Ryckewaert	90 s.
457. Aernout Vermerre	40 s.
458. Jan Tollen ¹⁵²	20 s.
459. Cornelius Palinck ¹⁵³	20 s.
460. Cornelius Palinck	60 s.

Noordkant, van west naar oost.

Van de Kokstraat tot de Hoogstraat

461. Wed. Antoon Massacle (J. Wymeersch) ¹⁵⁴	60 s.
462. Daneel Denaghele	40 s.
463. Kinderen Frans Darde (Jan Darde)	30 s.
464. Mr. Joris Lievens	30 s.
465. Frans Pelgrim (Hubrecht Valckenaere) ¹⁵⁵	48 s.
466. Frans Pelgrim (Willem Herrewijn)	60 s.
467. Frans Pelgrim, "Berg van Sion"	100 s.
468. Frans Pelgrim (Klaas Herrewijn)	70 s.

150. *Ibidem*, nr. 3974, f. 147, Pieter Hoornwee koopt van Adaems, huis westzijde Vilderstraat tegenover de kerk, bezuiden het huis van de dis, benoorden de vesten (11.8.1575); nr. 3278, rek. 1579, post huishuren.

151. *Ibidem*, nr. 3974, f. 69, Reynout verhuurt aan Jan Stabele, huis Handwerkersstraat, "den gouden Eenhoorn" (15.3.1573); nr. 3975, f. 77v°, Jan van Stabele koopt van Albrecht Reynout, huis zuidzijde Handwerkersstraat (hoekhuis) tegenover de kerke, beoosten M. Verhamme (3.9.1579).

152. *Ibidem*, nr. 3974, f. 46, Jan Tollen koopt van Roeland van Stabele, huis zuidzijde Handwerkersstr., beoosten C. Palinck, bewesten A. Vermerre (21.7.1573).

153. *Ibidem*, nr. 3975, f. 90, Corn. Palinck koopt van Jan Palinck, huis zuidzijde Handwerkersstraat, bewesten Jan Tollen, beoosten Corn. Palinck.

154. *Ibidem*, nr. 3975, f. 101, Mathys Proost koopt van Jan van Slype en Frans de Myster, huis noordzijde Handwerkersstraat (hoekhuis) bewesten Daneel Naghele (23.12.1579).

155. *Ibidem*, f. 84v°, Jan Devynck koopt van kinderen Fr. Pelgrim, huis noordzijde Handwerkersstraat, bewesten Frans Pelgrim, beoosten Mr. Joris Lieven (2.10.1579).

Van de Hoogstraat tot het marktplein.	
469. Leynaert Negheman	60 s.
470. Jan Lievens de jonge ¹⁵⁶	40 s.
471. Kinderen Frans de Harde	60 s.
472. Frans Peere ¹⁵⁷	30 s.
473. Cornelius van Bouchoute ¹⁵⁸	30 s.
HOOGSTRAAT, westkant, van zuid naar noord.	
<i>Van de Handwerkersstraat tot de Ankerstraat</i>	
474. Frans Pilgrem (W. Vandergracht), "de calveren dans"	10 s.
475. Frans Pelgrim (Jan Devos)	30 s.
476. Jan Bart ¹⁵⁹	30 s.
477. Jan Bart (onbewoond) ¹⁶⁰	10 s.
478. Pieter Pauwels fs. Michiel (Jan Viaene)	40 s.
479. Jan Bart (Jan Denys) ¹⁶¹	40 s.
480. Vincent Cock	10 s.
481. Jan Snouck	10 s.
482. Quinten Hughe	10 s.
483. Degryse (L. Denecker) ¹⁶²	30 s.
484. Louis Denecker	60 s.
485. Klaas Bart	10 s.
486. Wed. Jan Aernout (Corn. Aernout)	10 s.
487. Pieter Vergoothe (Wed. H. Bouden) ¹⁶³	10 s.

156. *Ibidem*, nr. 4172, Lievens de jonge, bewesten Dharde, beoosten Negheman (6.11.1584).

157. *Ibidem*, nr. 2718, f. 20, kinderen Fr. Roelocx eigenaar huis noordzijde Handwerkersstr., bewesten Corn. Bouchoute, beoosten G. Dewee (15. 11.1573).

158. *Ibidem*, nr. 3974, f. 38v°, C. van Bouchoute koopt van C. Speelman, huis bewesten den Wijngaart, beoosten J. Peere (7.4.1573) ; zie ook nr. 4740, C. Speelman eigenaar huis bewesten Wijngaart (18.12.1571).

159. *Ibidem*, nr. 3974, f. 21v°, Jan Baert koopt van Guilleman, huis westzijde Hoogstraat, bezuiden Jan Bart, benoorden Jan F. Pelgrim (29.9.1572) ; nr. 3975, f. 59, P. Vansteenkiste koopt van Jan Bart, caetsspel vroeger twee huizen bezuiden Jacob Brune, benoorden F. Pelgrim.

160. *Ibidem*, nr. 3974, f. 23, Pleyte koopt van Jan Bart, huis westzijde Hoogstr. benoorden Pieter Pauwels, bezuiden Jan Baert voornoemd.

161. *Ibidem*, 3974, f. 118v°, Jan Baert koopt van Pieter Pauwels fs. Michiel huis westzijde Hoogstraat, bezuiden V. Cock, benoorden Jacob Brune (23.3.1574).

162. *Ibidem*, nr. 3975, f. 72, Frans Maes koopt van wed. P. de Gryse, huis westzijde Hoogstr., bezuiden L. Deneckere, benoorden. Cl. Bart.

163. *Ibidem*, nr. 3975, f. 105, Jacob Devos koopt van Wed. P. Vergoothe, huis westzijde Hoogstr., benoorden Barbele Lauwers, bezuiden Corn. Cl. Bart (15.1.1580).

488. Mr. Charles Ghysbrecht (vervallen)	0 s.
489. Antoon Lamins de oude	15 s.
490. Klaas Coolen	10 s.
491. Jacob Deram	10 s.

Van de Ankerstraat tot de Langestraat

492. Ingel Decorte	15 s.
493. Adriaan Vroome	15 s.
494. Maillaert Brune	15 s.
495. Willem Herrewijn ¹⁶⁴	15 s.
496. Jacob Sonderlinck ¹⁶⁵ [Begijnhof]	15 s.
497. Antoon Lammins de jonge	
498. Joos Coolen	15 s.
[Oude Zusters St.-Franciscus]	
499. Jan Vandewalle (Antoon Neyrink) ¹⁶⁶	20 s.
500. Kinderen Hendrik Boudens (Frans Capers) ¹⁶⁷	15 s.
501. Wed. Klaas Riebens (Jacob Maertens de jonge)	15 s.
502. Mores Denaghele (Corn. Voorburch)	15 s.
503. Bartholomeus Everaert	10 s.
504. Gilles Meynen	13 s.

Oostkant, van noord naar zuid.

Van de Langestraat tot de Ankerstraat

505. Vincent Camen + tuin ¹⁶⁸	30 s.
506. Mr. Jan Devynck (P. Aernout de jonge)	20 s.
507. Pieter Dehaze (Corn. Pierson)	20 s.
508. Pieter Dehaze	20 s.
509. Jan Oudegodt ¹⁶⁹	20 s.

164. *Ibidem*, nr. 2718, f. 37, kinderen Jacob Wiens eigenaars huis westzijde Hoogstraat, benoorden P. ..., bezuiden Jacob Sonderlinck (1584).

165. *Ibidem*, nr. 2718, f. 38, kinderen G. Sonderlinck eigenaars half huis, westzijde Hoogstraat, benoorden erf. Willem Herrewijn, bezuiden begijnhof (1584).

166. *Ibidem*, nr. 3278, Frans Cuuck erfgenaam J. Vandewalle, benoorden poort Oude Zusters, bezuiden B. Verhelst (erf. renten 1579).

167. *Ibidem*, B. Verhelst, benoorden Fr. Cuuck, bezuiden Klaas Rieben. *Ibidem*, nr. 3975, f. 121, Hendrik Boudens koopt van Fr. Capers e.a., voogden kinderen Tanneken Boudens, half huis westzijde Hoogstr. bezuiden Kl. Riebens, benoorden Jan Vandewalle (21.3.1580).

168. *Ibidem*, Vincent Camen is ook eigenaar van het hoekhuis aan Langestraat, nr. 28.

169. *Ibidem*, nr. 3975, f. 5, Vincent Vrylaet koopt van Jan Oudegodt, huis oostzijde Hoogstraat, benoorden Symoen Inghelaere, bezuiden Piet Dehaze (9.11.1577) ; f. 81, V. Vrylaet koopt van Pieter Vergoothe, huis bezuiden Pieter Dehaze, benoorden S. Inghelaere (sept. 1579).

510. Simon Inghelaere	20 s.
511. Maerten Herrewijn	15 s.
512. Klaas Rieben ¹⁷⁰	20 s.
513. Wed. Jan Manghelaere	15 s.
514. Frans Vroome	10 s.
515. Wed. Jacob Meyne (Jan Druve)	10 s.
516. Wed. Jacob Naghele	10 s.
517. Wed. Denis Everaert (Joris Debruyne)	10 s.
518. Antoon Lemins (Firmijn Boudens)	15 s.
519. Pauwel Aernout (Hubrecht Coopal)	40 s.
520. Kinderen Cornelius Nys	20 s.
521. Willem Jacobssche (Jacob Douburch) ¹⁷¹	11 s.
<i>Van de Ankerstraat tot de Handwerkersstraat</i>	
522. Wed. Klaas Janssche	5 s.
523. Jacob Heyns	10 s.
524. Wed. Bieke Legast, modo Jan Snouck	10 s.
525. Joos Strevin ¹⁷²	10 s.
526. Victor Lybaert (Jan Deram)	15 s.
527. Wed. Antoon Massacle (B. De Leertouwer), "De Bolle" ¹⁷³	60 s.
528. Pieter Diericks ¹⁷⁴	20 s.
529. Kinderen Adriaan Everaert, "St.-Antonius" ¹⁷⁵	30 s.
530. Jacob Decostere	20 s.
531. Kinderen Frans Dharde (Gilles Couche)	20 s.
532. Kinderen Gomaert Dewielmaecker (Wed. L. Vereecke)	15 s.
533. Osten Heyns (Vincent Everaert) ¹⁷⁶	30 s.

170. *Ibidem*, nr. 3975, f. 96v°, Daneel Machtelynck koopt van Cl. Riebens huis oostzijde Hoogstraat, bezuiden Maarten Herrewijn, benoorden Jacob Manghelaere (14.12.1579).

171. *Ibidem*, nr. 3974, f. 187v°, Willem Jacobssche verkoopt huis Hoogstr. aan Tanneke Sonderlync, bezuiden C. Nys, benoorden straatje (1576).

172. *Ibidem*, nr. 3974, f. 117v°, G. Deroeck koopt van J. Bloyaert, half huis bezuiden Lagast, benoorden A. Aernout (8.3.1574).

173. *Ibidem*, nr. 3975, f. 78v°, huis "de Bolle" benoorden Pieter Dierickx (10.9.1579).

174. *Ibidem*, nr. 3974, f. 3, Pieter Diericks koopt van Govaert, benoorden huis Sint-Antonius, bezuiden Adr. de Leertouwer.

175. *Ibidem*, f. 119, A. Everaert koopt huis benoorden Jacob Decostere bezuiden Pieter Dierickx ; zie ook nr. 3975, f. 60v° en 73.

176. *Ibidem*, nr. 3974, f. 261v°, Jan Rudscheer koopt van Jan Depoorter, Oste Heyns, e.a., huis oostzijde Hoogstraat, benoorden Gheleyn Negheman, bezuiden wed. Govaert de Wielemaker (14.12.1576).

534. Kinderen Hendrik Lammens, modo Leynaert Negheman	10 s.
535. Kinderen Lammens, modo Leynaert Negheman	10 s.

MARKTPLEIN

Westkant, vanaf het hoekhuis aan de Handwerkersstraat

536. Jan Delarue, "De Wijngaert" ¹⁷⁷	160 s.
537. Wed. Frans Inghelraeve ¹⁷⁸	30 s.
538. Kinderen Jacob Nay (Adriaan Dezwane)	30 s.
539. Wed. Jan Deconinck	50 s.
540. Balthasar Maertens (B. Demystere), "de gecroonde naeme Jezus" ¹⁷⁹	100 s.
541. Pieter Adriaens ¹⁸⁰	60 s.

Noordkant, vanaf de St.-Mariestraat tot de Marktstraat

542. Jan Depottere, bakkerij	80 s.
543. Jacob Muus (Fr. Nave) ¹⁸¹	40 s.
544. Pieter Deceuninck	50 s.
545. Denis Demystere	30 s.
546. Mores Denaghele (Guillaume Demuldere) ¹⁸²	120 s.
547. Jan Maertins (Lauwer Gheeraert)	30 s.
548. Denis Maertins (Aernout Ryckaert), "de Hazewind"	140 s.
549. Maertens Dehaze, "de Hert" ¹⁸³	60 s.

177. *Ibidem*, nr. 3975, f. 297v°, Jan Delarue koopt van Adriaan van Thienen, huis westzijde Markt "de Wijngaert", bezuiden wed. Frans Inghelaere, (-.9.1582).

178. *Ibidem*, nr. 3278, rek. gasthuis 1579, Frans Inghelaere, benoorden de Wijngaert, bezuiden Maerten Errewijn.

179. *Ibidem*, nr. 3974, f. 104, Balth. Maertins verpacht aan Demystere, huis de Gecroonde naeme Jezus, westzijde Markt (6.12.1574).

180. zie voetnoot bij huis 573 ; nr. 3974 ; f. 18v°.

181. *Ibidem*, nr. 3974, f. 90, wed. Jan Devred vervreemt in handen van Pieter Reyniers, 3/4 huis noordzijde Markt, beoosten Jan Depotter, bewesten Pieter Deceunynck ; f. 202, Jacob Moenen koopt van Andries Lauwers en kinderen Jan de Vred, huis noordzijde Markt, beoosten Jan Depottere, bewesten Pieter Deceunynck (14.4.1576 n.s.).

182. *Ibidem*, nr. 3974, f. 54, Mores Denaghele verpacht aan G. Demuldere, huis noordzijde Markt, beoosten Denys Demystere, bewesten Jan Maertins (1573).

183. *Ibidem*, nr. 3974, f. 119v°, Maerten Dehaze koopt van Jan Balde, 1/5 huis noordzijde Markt, beoosten de Hazewind, "ende is een hoekhuus de Hert" (16.2.1576) ; zie ook f. 231.

Oostkant, vanaf zw-hoek van de Potterstraat

550. wezen Michiel Hoornewee (L. Hooft) ¹⁸⁴	80 s.
551. Louis Hooft ¹⁸⁵	20 s.
552. Hendrik Hermyte, "de Papegaai" ¹⁸⁶	200 s.
553. Pieter Heyneman	15 s.
554. Denis Maertins, "de rode Hoed"	80 s.
555. Wed. Cornelius Censeman ¹⁸⁷	80 s.
556. Karel Minne (E. Vanhille)	90 s.
557. Karel Minne	20 s.
558. Antoon Declerck	15 s.
559. Wed. Cornelius Censeman (H. Hubrecht)	20 s.
560. Jacob Reynout (Andries geseyt Voetkin) ¹⁸⁸	20 s.
561. Gilles Reynout	20 s.
562. Kinderen Hendrik Lippens (postmeester) ¹⁸⁹ [Hof St.-Sebastiaen]	30 s.
563. Maerten Vandenberghe	10 s.
564. Wed. Frans Gheeraert ¹⁹⁰	10 s.
565. Maerten Vandenberghe	8 s.
<i>Zuidkant, vanaf de Halle</i>	
[Halle]	
566. Jacob Dehoyere (Tanneke Hulletorre)	8 s. 4 d.
567. Jan Herrewijn (Neele Devisch)	11 s.

184. *Ibidem*, nr. 3974, f. 90v°, Jacob De Poorte van Brugge verpacht aan Jan de la Rue, 1/2 huis, oostzijde Markt, is een hockhuis bewoond door Louis Hooft + twee hellscheden van twee huizen daar neffens staende in de Potterstraete, gemeene de voors. huizen Jan Delarue.

185. *Ibidem*, nr. 3974, Louis Hooft koopt van Michiel Hoornwede 1/2 huis oostzijde Markt, neffens de Papegaai "ende is het huis daarin L. Hooft woont, neffens de Papegaai". (14.1.1576).

186. *Ibidem*, nr. 3974, f. 252v°, Pieter Lhermite koopt van Pieter Heyneman 9/10 van een huis en stallingen, oostzijde Markt, bezuiden Louis Hooft, benoorden Pieter Heyneman, "ende is een herberghe de Papegaai" (11.10.1576).

187. *Ibidem*, nr. 3975, f. 54v°, Louis Walcrave koopt van Jacob Haghebaert, huis oostzijde Markt, bezuiden Denis Maertens, benoorden Karel Minne ; f. 75v°, Pieter Lievens koopt van L. Gheeraert 1/6 huis oostzijde Markt, bezuiden Denys Maertens, benoorden Karel Minne.

188. *Ibidem*, nr. 3974, f. 128, Jacob Reynout koopt van Corn. Devos, huis bachten de halle, bezuiden Corn. Censeman, benoorden Gilles Reynout (10.5.1575).

189. *Ibidem*, f. 108, Hendrik Lippens koopt van wed. Pieter Aernout, huis bachten de halle, bezuiden Gilles Reynout, benoorden Hof St.-Sebastiaen (13.1.1574).

190. *Ibidem*, nr. 3975, f. 82, Joos de Dyvere, koopt van A. Paradys en Lauwer Gheeraert, huis bachten de halle, oostzijde straat, bezuiden A. Dewilde, benoorden Jacob Cleylant (17.7.1579).

568. Jan Herrewijn (Klaas Adriaens) + beuterhuuzeke ¹⁹¹	50 s.
569. Pieter Rys en Jan Baele (Jan Baele) ¹⁹²	130 s.
570. Jan Baele (Antoon Declerck)	38 s.
571. Wed. Jan Hooft (Pieter Beke)	23 s.
572. Kerkhuis (David Cousin)	40 s.

ST.-MARIESTRAAT, westkant.

Vanaf het marktplein tot Ankerstraat

573. Wed. Jan Adriaens ¹⁹³	20 s.
574. Wed. Lambrecht Everaert	10 s.
575. Wed. Klaas Vanvichte (B. Paet) ¹⁹⁴	20 s.
576. Wed. Gilles Pleyte (Desmit)	30 s.
577. Wezen Hendrik Decaerle (K. De Hondt)	20 s.
578. Wed. Denis Everaert	25 s.
579. Wed. Lauwers Vanhove ¹⁹⁵	25 s.
580. Wed. Denis Everaert	10 s.
581. Wed. Jan Cant (P. Claves)	30 s.
582. Lauwers Pit (Jacob Codt) ¹⁹⁶	30 s.
583. Pieter Clou	25 s.
584. Bernardijn Arders "De Woeker" ¹⁹⁷	80 s.

191. *Ibidem*, nr. 3975, f. 3 Jan Herrewijn verpacht aan Pieter Vrients, huis zuidzijde Markt, beoosten Jan Baele + beuterhuisseke daermede gaende.

192. *Ibidem*, nr. 2718, Kinderen Jan Baele eigenaars 1/2 huis zuidzijde Markt bewoond door de moeder en van een huisje er naast aan de westzijde, beoosten wed. A. Clement (13.7.1589).

193. *Ibidem*, nr. 3974, f. 18v°, Jan Adriaens huis westzijde St.-Mariestraat benoorden Pieter Adriaens, bezuiden Wed. Lambrecht Everaert (16.8.1572) f. 247v°, wed. Jan Adriaens westzijde St.-Mariestraat, benoorden Pieter Adriaens, bezuiden wed. Lambrecht (13-9-1576).

194. *Ibidem*, nr. 3974, f. 58, Clays van Vichte verpacht a. wed. Sal. Pillyser en Chr. Clement huis westzijde St.-Mariestraat, benoorden Wed. Lambrecht Everaert, bezuiden wed. Gillis Pleyte (24.10.1573).

195. *Ibidem*, nr. 3975, f. 14v°, Steven Cane koopt van Wed. Lauwers, Vanhove, huis westzijde St.-Mariestr., benoorden wed. D. Everaert, bezuiden wed. Jan Cant.

196. *Ibidem*, nr. 3975, f. 27, Frans Codt koopt van Lauwers Pit huis westzijde St.-Mariestr., bezuiden Pieter Clou, benoorden wed. en kinders Jan Candt, (15.5.1578).

197. *Ibidem*, nr. 3974, f. 34, Bernardijn Arder koopt van Jacob de Lombaert huis westzijde St.-Mariestr. benoorden P. Clou, bezuiden Mayken Platteel (14.3.1572) ; nr. 3239, (1579, Gasthuis erfelijke renten), Pieter Clou bezuiden de Woeker dezer stede en benoorden Lauwers Pit.

Vanaf de Ankerstraat tot de Langestraat

585. Jan Provendier ¹⁹⁸	25 s.
586. Gilles Peneel (P. Beke), "De drie Schabellen" ¹⁹⁹	20 s.
587. Thomas Letten	25 s.
588. Wed. Pieter Clou	15 s.
589. Wed. Victor Lauwers	15 s.
590. Jan Desmit ²⁰⁰	15 s.
591. Jan Vandewalle (Pieter Betkins)	15 s.
592. Wed. Vincent Clou (M. Snouck)	25 s.
593. Corn. Inghelant (Jan Vermerre) ²⁰¹	40 s.
594. Wed. Cornelius Deruddere (huis van de Graubroers)	15 s.
595. Wezen Hendrik Lamins (Gillis Pape) ²⁰²	30 s.
596. Joos Cuvelier	20 s.
597. Joos Cuvelier	10 s.
598. Frans Baert	20 s.

Oostkant, van de Langestraat tot de Ankerstraat

599. Pieter Dierycxss. (Adr. Vandenbussche) ²⁰³	15 s.
600. Lauwers Pit (J. Vandegenachte)	40 s.
601. Wed. Claes Everaert	15 s.
602. Christiaan Coopman	15 s.
603. Frans Baert de Jonge	15 s.

198. *Ibidem*, nr. 3974, f. 247v°, Jan Provendier, koopt van Jan Sonderlynck en wed. Matheus Arder huis westzijde St.-Mariestr. bezuiden de drie scabellen, benoorden Bernardijn Arden (22.9.1576) ; f. 91, Jan Vanderhelst koopt v. Jan Proventier huis westzijde St. Mariestr. bezuiden de drie scabellen, "ende is een hoekhuis benoorden de Lombaerd".

199. *Ibidem*, nr. 3975, f. 30, Jan Reynout koopt van Pieter Meynen huis westzijde St. Mariestr., bezuiden Thomas Letten, benoorden Jan Provendier (9.6.1578) ; f. 54, Christiaan Verstreck koopt van Jan Reynault (alias Cleylant) huis westzijde St. Mariestr., (drie scabellen), bezuiden Thomas Letten, benoorden Jan Provendier (17.2.1579).

200. *Ibidem*, nr. 3975, f. 41, Omaer Antheunis koopt van Jan De Smit, huis westzijde St. Mariestr., benoorden wed. Victor Lauwers, bezuiden Jan Vandewalle (2.10.1578).

201. *Ibidem*, nr. 3975, f. 44, Mr. Geeraert Lambrecht Vanhillen koopt van Corn. van Inghelant huis westzijde St. Mariestr. bezuiden Bruinevisch, benoorden Maerten Snouck (21.5.1578).

202. *Ibidem*, nr. 3975, f. 110v°, Maerten Snouck koopt van voogden kinders Hendrik Lauwers huis westzijde st.-Mariestr. bezuiden de huizen van de gasthuizen, benoorden huis graubroers (25.1.1580).

203. Antoon Meunynck kocht in 1573 het huis op de hoek van de Langestraat van Pieter Dieryckx (zie noot 30). Wij veronderstellen dat het huis 599 naast genoemd huis lag.

604. Lauwers de Coornewynde (G. Damarie) ²⁰⁴	25 s.
605. Michel Anegheer (Jan Brune)	15 s.
606. Michel Baert	10 s.
607. Mr. Grysoldus Vanparis (A. Codt)	25 s.
608. Lauwers Sondelynck	10 s.
609. Wed. Jan Vrome (B. David) ²⁰⁵	10 s.
610. Wed. Frans Clou ²⁰⁶	20 s.
611. Wed. Michiel Zwane	20 s.
612. Willem Decorte (T. Fetuz) ²⁰⁷	30 s.

Vanaf de Ankerstraat tot het Marktplein

613. Wed. Antoon Massacle (M. Coeman)	30 s.
614. Pieter Vershelde (D. Machtelinck)	25 s.
615. Jacob Lauwers (Jan Violiers)	36 s.
616. Jan Chrispijn	15 s.
617. Pieter Vicquet	10 s.
618. Huis St.-Janshospitaal (Pieter Parmentier)	15 s.
619. Pieter Dieryckxs (Frans De Inghel)	25 s.
620. Pieter Maes	15 s.
621. Jacob Waghenaere (A. Hughesoone)	30 s.
622. Pieter Beke	10 s.
623. Pieter Beke ²⁰⁸	10 s.

MARKTSTRAAT, westkant.

Van het marktplein tot de Ankerstraat

624. Ghysbrecht Wallaert "De Roskam"	25 s.
625. Jan Vande Clichtove ²⁰⁹	25 s.
626. Boudewijn van Calcoen	40 s.

204. *Ibidem*, nr. 3974, f. 260, Jacob Claeys koopt van Joos Outerloot, Joos Caymaker en Joos Meeseman huis oostzijde St. Mariestr. bezuiden Frans Baert, benoorden Michel Anegheer.

205. *Ibidem*, nr. 3975, f. 120v°, Pieter Croock en Lauweryns de Myster kopen van Jacob Vroome en Adr. Vroome huis (1/4) oostzijde St. Mariestraat benoorden Pieter Claeys bezuiden Lauwers Sonderlynck.

206. *Ibidem*, nr. 3975, f. 99, Pieter Claeys koopt van voogden kinders Frans Clou huis oostzijde St. Mariestr. bezuiden La. de Myster bezuiden Lauwers Sonderlynck.

207. *Ibidem*, nr. 3975, f. 94, Hubrecht Coopal koopt van W. Decorte huis oostzijde St. Mariestraat., bezuiden Beelken Zwaene, "ende es en hoekhuis strekkende naar 't Woekerstraatje" (22.9.1579).

208. *Ibidem*, nr. 3975, f. 22v°, Huisvrouw Pieter Beke eigenares van huis oostzijde St. Mariestr., benoorden de bakkerij, bezuiden Pieter Parmentier, schoenlapper.

209. *Ibidem*, nr. 3974, f. v°, Jan Vandelichtove koopt van Ch. Verstraete huis westzijde Marktstr., bezuiden B. Van Caloen, benoorden Gh. Wallaert (5.4.1574) ; nr. 4172, (14.6.83).

627. Jan Reynault ²¹⁰	45 s.
628. Wed. Mr. Cornelius Addiers ²¹¹	15 s.
629. Geeraert Deceuninck	40 s.
630. Antoon Bruneel	30 s.
631. Pieter Nys	25 s.
632. Wed. Andries Clement	25 s.
633. Wed. Andries Clement (Ch. Pennewijn) ²¹²	50 s.
<i>Van de Ankerstraat tot de Langestraat</i>	
634. Wed. Mathys Arders, Hoekhuis ²¹³	50 s.
635. Wed. Adriaan Debie	35 s.
636. Pieter Dekeysere ²¹⁴	25 s.
637. Jan Codt	25 s.
638. Everaert Stock ²¹⁵	25 s.
639. Jan Maertens	40 s.
640. Maerten Gheeraert (Vandevoort)	30 s.
641. Joost Decoussemaeker ²¹⁶	40 s.
642. Wed. Antoon Decoussemaeker	20 s.

643. Valentijn Demuldere	25 s.
644. Klaas Vandekerckhove	25 s.
645. Jan Vandermeersch, "De Keysere" ²¹⁷	180 s.
646. Wed. Bernard Eeckbartsse ²¹⁸	30 s.
647. Mr. Grysoldus Vanparis	30 s.
648. Corn. Inghelandt, genaamd Rebbe (onbewoond) ²¹⁹	30 s.
649. Cornelius Inghelandt, (bewoond door hemzelf)	90 s.
650. Cornelius Inghelandt, (bewoond door hemzelf)	10 s.
651. Cornelius Inghelandt (A. Melicant) ²²⁰ , "de Inghel"	45 s.
652. Omarijn Vandewatere ²²¹	25 s.
653. Mr. David Vereecke	20 s.
Oostkant,	
<i>Van de Langestraat tot de Ankerstraat</i>	
654. Cornelius Clou	50 s.
655. Ghelein Stapels ²²²	60 s.
656. Wed. Jacob France ²²³	60 s.
657. Balthazar Maertens	60 s.
658. Jan Maertens (Pieter Bolle)	25 s.

210. *Ibidem*, nr. 3974, f. 185v^o, Jan Reynout eigenaar huis en erve westzijde Marktstr., benoorden B. Van Caloen, bezuiden Mr. Coen. Adden (5.1.1576); *Ibidem*, nr. 3975, f. 95v^o, Guill. Herrewijn koopt van kinderen Jan Reynout huis westzijde Marktstr., benoorden B. Van Caloen, bezuiden Pieter (de) Nys.

211. *Ibidem*, nr. 3975, f. 50v^o, Pieter Nys koopt van A. de Cale, Hubrecht Everaert, Joos v. Loo, Wed. Cl. de Clerck huis westzijde Marktstr., bezuiden Geert Deceuninck, benoorden Jan Reynout (25.1.1579).

212. *Ibidem*, nr. 3974, f. 55v^o, Lauwerijn Deceunynck en wed. Andries Clement kopen van Bieke Clou huis westzijde Marktstr., bezuiden Mathys Arders en benoorden Andries Clement en kinders Timmerman (15.10.1573); nr. 3975, f. 106, Joris Basees koopt van Andries Clement (wed.) voogd van kinderen Jacob Timmerman huis westzijde Marktstraat, benoorden Andries Clement (wed.) "ende es een hoekhuis", bezuiden wed. Mathys Arders (19.1.1580).

213. *Ibidem*, nr. 3975, f. 292v^o, Joris Dynoor koopt van Bern. Arden (voogd kinderen Mathys Arden) huis westzijde Marktstr., bezuiden wed. Adr. Devree "ende is een hoekhuis" (11.8.1582).

214. *Ibidem*, nr. 3974, f. 275v^o, Pieter Dekeysere koopt van Mr. Rafael De Hondt enz. voogden Kinderen Gilles Barbier de jonge, huis westzijde Marktstraat, bezuiden Jan De Cadt, benoorden wed. Andriaen De Vree (18.3.1577); nr. 3975, f. 90v^o, Pieter Dekeysere koopt van voogden kinderen Jan Kekele deel huis westzijde Marktstr., bezuiden Jan De Cadt en benoorden Adriaen De Vree wed. (31.10.1579).

215. *Ibidem*, nr. 2718, kinderen Everaert Stock eigenaars 1/2 huis westzijde Marktstraat, bezuiden Maerten Gheeraert, benoorden Jacob Codt (maart 1589).

216. *Ibidem*, nr., 3974, f. 71v^o, Joos Decoussemaeker koopt van wed. Ant. de Coussemaecker huis westzijde Marktstr., benoorden Maerten Gheeraert, bezuiden de wed. voornoemd (15.3.1573).

217. *Ibidem*, nr. 3974, f. 194, Jan Vermeersch koopt van Joos van de Broucke huis westzijde Marktstr., bezuiden Aern. Eeckbarts, benoorden Clays Vandekerckhove (14.3.1576); zie ook nr. 4172 (6.11.1584).

218. *Ibidem*, nr. 3974, f. 42, Maillaert Dynoor koopt van Jacob Cuyper huis westzijde Marktstr., benoorden Jan Vermeersch, bezuiden Grysoldus van Parijs (11.10.1578).

219. *Ibidem*, nr. 3975, f. 126 b.v^o, Mr. Grysoldus Van Parys koopt van Symoen Peneel huis westzijde Marktstr. ("de Rebbe"), bezuiden Corn. Van Inghelant en benoorden Gr. van Parijs. (28.2.1580).

220. *Ibidem*, nr. 3975, f. 22, Pieter Vandernoort koopt van Corn. van Inghelant huis westzijde Marktstr., bezuiden A. Vandewatere, benoorden Corn. van Inghelant (24.4.1578).

221. *Ibidem*, nr. 3975, f. 45, Pieter Bolle koopt van Omarijn Vandewatere en Joos Herrewyn huis westzijde Marktstraat, bezuiden Mr. Jan De Vynck, benoorden Pieter Vandernoort (2.1.1579); nr. 3975, f. 112, Jan Timmerman koopt van Mr. Jan de Vynck huis westzijde Marktstraat, bezuiden Maerten Herrewijn, en benoorden Pieter Bolle (28.1.1580); zie ook nr. 4740 (23.12.1572).

222. *Ibidem*, nr. 3974, f. 278, Jacob Ogiers verpacht aan Cor. Mystere huis oostzijde Marktstr., bezuiden Corn. Clou en benoorden Jacob de France (28.3.1577).

223. *Ibidem*, nr. 3975, f. 114v^o, Jacob Meunynck koopt van Jacob Ogiers deel huis oostzijde Marktstr., bezuiden Corn. Clou, benoorden wed. Jacob Franche (30.1.1580); nr. 4740 (18.12.1571), Jacob France eigenaar huis oostzijde Marktstr. benoorden Maertens, bezuiden Ogiers.

659. Jacob Ogiers (Mores Denaghele) ²²⁴	60 s.
660. Antoon Heyns (J. Hutsebout) ²²⁵	30 s.
661. Klaas Sybrandtse (A. Demeyere)	60 s.
662. Wed. Klaas Demystere (Valcraeve), "Groot Swart Leeuw" ²²⁶	60 s.
663. Jacob Haghebaert	50 s.
664. Jacob Coppins ²²⁷	50 s.
665. Maerten Gheraert	50 s.
666. Eloy Vanhille (onbewoond) ²²⁸	50 s.
667. Jan Coopins	20 s.
668. Adriaan Vandenbussche (vervallen)	0 s.
669. Kinderen Jacob Zwane (A. Pietersse) ²²⁹	40 s.
ANKERSTRAAT, noordkant, tussen Marktstraat en Mandenmakersstraat	
670. Pieter Hoornwee (Pieter Paet), "Swart Leeuwen"	5 s.
Zuidkant	
671. Jan Deraedt	8 s.
672. Jan Deraedt ²³⁰	7 s.
Oostkant Marktstraat (vervolg), vanaf de Ankerstraat tot de Potterstraat	
673. Jacob Lampsins (W. Busschaert)	100 s.

224. *Ibidem*, nr. 3975, f. 113, Jan Verloot koopt van Mr. Jan de Vynck (voogd kinderen Jacob Ogiers) huis oostzijde Marktstr., bezuiden Jan Maertens, benoorden hoirs R. Heyns (30.1.1580).

225. *Ibidem*, nr. 3975, f. 113 v°, Jacob Verborre koopt van Ant. Heyns (voogd kinderen Barth. Heyns) huis oostzijde Marktstr., bezuiden Verloot (zie noot 224), benoorden Claeyns Sybrants.

226. *Ibidem*, nr. 3974, f. 84, Pieter Speleman en Frans Demystere verpachten aan Vermeersch Jan huis oostzijde Marktstr., benoorden Jacob Haghebaert, bezuiden Clays Sybrants. Het is "genaemt de Groot Swart Leeuw" (11.6.1574).

227. *Ibidem*, nr. 3975, f. 120, Louis Valckenaere koopt van Wed. Jacob Coppins, Mr. Jan Ogiers voogden kinderen Joos de Corte, 3/4 huis oostzijde Marktstr., bezuiden Jacob Haghebaert, benoorden Maerten Gheraert (18.2.1580).

228. *Ibidem*, nr. 3974, f. 16v°, Joos de Loor huurt van de Moucheron huis oostzijde Marktstr., benoorden Jan Coppins, bezuiden Maerten Gheraert. *Ibidem*, nr. 3975, f. 94, Jan Coppins verpacht aan Pieter Fonteyne een halve winkel "wesende een smesse en achtercamere".

229. *Ibidem*, nr. 3974, f. 213v°, Adr. Pietersche koopt van Jacob de Vlieghe huis oostzijde Marktstr., bezuiden Adriaen Vandenbussche "ende is een hoekhuis"; f. 281, Adriaen Pieterssche koopt van Andries Hemels huis oostzijde Marktstr., benoorden Swart Leeuwen, bezuiden Adriaen Vandenbussche (2.5.1577).

230. *Ibidem*, nr. 3975, f. 110, Pieter Verlinde koopt van Jan De Raedt, huis zuidzijde van het Ankerstraatje, bewesten Jan Ghenachte (22.1.1580); zie ook f. 123v°.

674. Mr. Jan Devynck	70 s.
675. Wed. Jan Zwane (Cornelius Ysebout)	20 s.
676. Wed. Jan Zwane	30 s.
677. Lauwers Pit (P. Hoys)	25 s.
678. Mr. Ignaas Reynout, chirurg	25 s.
679. Jan Vandewalle (J. Adaens) ²³¹	50 s.
680. Wed. Antoon Vanwintere (haar zoon) ²³²	50 s.
681. Pieter Reys	30 s.
682. Joos Adriaens, "Het Gouden Hoofd" en Hoekhuis ²³³	100 s.

POTTERSTRAAT

Noordzijde,

van de Marktstraat tot de Houtbrekersstraat

683. Joos Adriaens	10 s.
684. Joos Adriaens	10 s.
685. Cornelius Weerbrouck, De croone (wed. Jacob Meynen) ²³⁴	60 s.
686. Kinderen Hendrik Decaerle (Jan Demey) ²³⁵	30 s.
687. Wed. Jacob Byne, "Gouden Handschoen" ²³⁶	25 s.
688. Adries Kille ²³⁷	25 s.
689. Wed. Jacob Verhaze, "Het Haenken" ²³⁸	20 s.

231. *Ibidem*, nr. 3974, f. 144, Jan Vandewalle koopt van Louis Valcraeve, huis oostzijde Marktstr., bezuiden Ignaas Reynoudt, benoorden Wed. Antoon Vandewintere.

232. *Ibidem*, nr. 3974, wed. Antoon Vandewintere verhuurt aan haar zoon een huis oostzijde Marktstraat, bezuiden Jan Vandewalle.

233. *Ibidem*, nr. 3974, f. 23v°, Joos Adriaens koopt van Pieter Speleman, huis oostzijde Marktstr., "ende is een hoekhuis"; f. 211, huis oostzijde Marktstr., "ende is een hoekhuis" "het gouden hoofd" bewoond door Joos Adriaens (9.5.1576).

234. *Ibidem*, nr. 3974, f. 211, huis "De crone" noordzijde Potterstraat (9.5.1576); 3975, f. 73°, voogden Pieter Speleman, eigenaars huis noordzijde Potterstraat, "De crone", beoosten Jan Adriaens, bewesten A. De Smit (18.3.1579).

235. *Ibidem*, nr. 3975, f. 58v°, A. De Smit koopt van Gilles De Kaerle een 1/2 huis beoosten "De crone", bewesten Joos Dekeysere (26.3.1579).

236. *Ibidem*, nr. 2718, f. 42, het huis "De gouden handschoe" (1593).

237. *Ibidem*, 3974, f. 81, Andries Rille koopt van Amand Valcke huis noordzijde Potterstraat, beoosten Jacob Bynghe, bewesten "Het Haenken" (1574); nr. 3975, f. 5, Jan Adriaens koopt v. Andries koopt v. Andries Rille, huis noordzijde Potterstraat, bewesten wed. Jan Scrau, beoosten Joos Dekeysere, (22.1.1579).

238. *Ibidem*, nr. 3974, f. 303, wed. Jan Scrau koopt van Wed. Jacob De Haese, huis noordzijde Potterstraat, bewesten Louis Penaert, beoosten A. Rille (13.9.1577).

Zuidzijde,

van klooster tot Marktplein

690. Wed. Jan Waes ²³⁹ "De klok"	20 s.
691. Marcelis Maertins	30 s.
692. Kinderen Jacob Hoeck (G. Leys, "De Catte") ²⁴⁰	30 s.
693. Arnold Blommaert (Joos Herrewijn)	40 s.
694. Joos Herrewijn (Michiel Verpoorte) ²⁴¹	30 s.
695. Klaas Sybrandts (Jan Vigoureux) ²⁴²	20 s.
696. Klaas Sybrandts (Klaas Joris)	20 s.

MANDENMAKERSSTRAAT

Westkant,

vanaf Potterstraat tot de Ankerstraat

697. Louis Coenaert, "De gouden Handschoe" ²⁴³	40 s.
698. Thomas Clayssche (Jan Demey) ²⁴⁴	10 s.
699. Klaas Joris (R. Dezanger)	15 s.
700. Boudewijn Amptijn ²⁴⁵	50 s.
701. Mr. Jan Devynck (vervallen)	0 s.
702. Jacob Denys	10 s.
703. Jan Jacobs ²⁴⁶	30 s.
704. Wed. Jan Vanslype (Pieter Notolf)	20 s.

ANKERSTRAAT

Noordkant,

705. Pieter Lievens + tuin (= vroeger vervallen huis) ²⁴⁷	25 s.
--	-------

MANDENMAKERSSTRAAT, westkant.
Vanaf de Ankerstraat tot de Langestraat

706. Pieter Olivier	30 s.
707. Pieter Allaert ²⁴⁸	40 s.
708. Jacob Meroux	10 s.
709. Jacob Jansse	10 s.
710. Jacob Jansse (Jacob Ghyselen) ²⁴⁹	15 s.
711. Wed. Jacob Coppins (J. Bus)	10 s.
712. Joris Devisch	10 s.
713. Jacob Westackere, "Morjaanshoofd" ²⁵⁰	20 s.
714. Jacob Westackere, (vervallen)	0 s.
715. Pieter Paelynck (M. Meynen)	15 s.
716. Antoon Kille	30 s.
717. Joris Muls ²⁵¹	10 s.
718. Omaer Lens (C. Cooten) ²⁵²	20 s.
719. Joris Deraedt (Pieter Bogaert)	25 s.
720. Wed. Pieter Roelens	15 s.
721. Jan Desmit	80 s.
722. Jan Desmit (vervallen)	0 s.
723. Jan Hals	25 s.
724. Wezen Christiaan Lambrecht (N. Pieren) ²⁵³	10 s.

239. *Ibidem*, nr. 3975, f. 409, J. Vanbiesbroeck koopt van wed. Albrechts een hoekhuis, zuidzijde Potterstraat, beoosten Marcelis Maertens (7.5.1595).

240. *Ibidem*, nr. 4740 (25.12.1572).

241. *Ibidem*, nr. 3974, f. 63, Joos Herrewijn de jonge koopt van Barth. Goosens huis zuidzijde Potterstr., bewesten Mayken Meynen, beoosten klein huis (niet ingevuld) (9.1.1573).

242. *Ibidem*, nr. 3974, f. 66, Jan dela Rue koopt van Jan Canen huis oosthoek Markt "ende is een hoekhuis" staende naast het huis van Bartholomeus Goosens (5.2.1573); f. 90, Jacob van de Poorte verpacht aan Jan dela Rue oostzijde Markt een hoekhuis bewoond door Louis Hooft en "twee helftscheeden van twee huizen daarneffens staande", in de Potterstr. "gemeene de drie voorn. huizen met Jan de lan rue".

243. *Ibidem*, nr. 3975, f. 66v°, Loys Pennaart koopt van Joos Herrewijn hoekhuis westzijde Mandenmakersstr., bezuiden wed. Roeland de Saegher, beoosten wed. Scroo (zie noot 251).

244. *Ibidem*, nr. 3974, f. 202v°, Thomas Claeysen koopt van Maerten De Haeze huis westzijde Mandenmakersstr., benoorden Jan Goenaert, bezuiden Clays Joris.

245. *Ibidem*, nr. 3974, f. 48v°, Maerten De Haeze koopt van Jan... huis westzijde Mandenmakersstr., bezuiden de poort van Mr. Jan Devynck, benoorden Clays Joris (10.8.1573); f. 212, Boudewijn Amptijn koopt van Maerten Dehaze, huis westzijde Mandenmakersstr., bezuiden de poort van Mr. Devynck, benoorden Clays Joris (10.5.1576).

246. *Ibidem*, nr. 3974, f. 136, Jan Jacobs koopt van Willem Thieren, huis westzijde Mandenmakersstraat, bezuiden Jacob Nys, benoorden Jan van Slype.

247. *Ibidem*, nr. 3974, f. 282v°, Pieter Schraem koopt v. Pieter Allaert huis + hoveken bewesten daeraan (vroeger vervallen huis), noordzijde straatje van 't Swart Leeuken, bewesten Pieter Ollivier, beoosten Pieter Allaert (11.5.1577).

248. *Ibidem*, nr. 3974, f. 145v°, Pieter Allaert koopt v. Jan Depoorter huis westzijde Mandenmakerstr., bezuiden Jacob Meroux, benoorden Pieter Ollivier + twee "ander kleine huizekens upde noordzijde van het straatje dat loopt in het swart Leeuken" (11.5.1577).

249. *Ibidem*, nr. 3974, f. 67, Jacob Janssche verpacht aan Jacob Ghyselen huis westzijde Mandenmakerstr., benoorden Jacob Janssche voorn., bezuiden wed. Jacob Halve (20.2.1573).

250. *Ibidem*, nr. 3974, f. 280, Jacob van Westacker koopt van Jan Kempe, deel huis westzijde Mandenmakersstraat (Moriaenshoofd), bezuiden Jacob Van Westacker, benoorden Joris Devisch (20.4.1577).

251. *Ibidem*, nr. 3974, f. 108v°, Guillaume Bossaert koopt van Adriaan Hertoghe deel huis, westzijde Mandenmakersstr., benoorden A. Rille, bezuiden Omaer (15.1.1574).

252. *Ibidem*, nr. 3975, f. 35, wed. Omaer Lens, huis westzijde Mandenmakersstraat, bezuiden Joris De Raedt, benoorden Joris Muls (11.7.1578).

253. *Ibidem*, nr. 4740 is het huis bezuiden de "vergulde cop" (6.5.1573).

Oostkant <i>van de Langestraat tot de Ankerstraat</i>	
725. Wed. Willem Menteel	10 s.
726. Jacob Craye (Vincent Maes) ²⁵⁴	10 s.
727. Jan Demey, schoenlapper ²⁵⁵	10 s.
728. Kinderen Victor Snouck (Jan Depoorter)	15 s.
729. Jan Vytens	15 s.
730. Wed. Jacob De Hertoghe	25 s.
731. Wed. Jacob De Hertoghe	25 s.
732. Wed. Jacob De Hertoghe	10 s.
733. Pieter Corneliss. (Wed. Jacob De Hertoghe)	20 s.
734. Pieter Palyneck (J. Devos)	15 s.
735. Pieter Palyneck (Frans Pitte)	8 s. 4 d.
736. Cornelis Pleyte (A. De Boer)	15 s.
737. Adriaan Frix (Aernout Roze)	10 s.
738. Aeld. Reynout Paet (Jan Pleyte) ²⁵⁶	20 s.
739. Steven Ryckewaert, "De Bonte Coe" ²⁵⁷	20 s.
740. Pieter Verhamme ²⁵⁸	40 s.
ANKERSTRAAT	
Noordkant	
741. Lauwers Meynen	20 s.
742. Wed. Adriaan Vandezande	15 s.
Oostkant Mandenmakersstraat (vervolg) <i>van Mandenmakersstraat tot Potterstraat</i>	
743. Maerten Vandenberghe ²⁵⁹	60 s.

254. *Ibidem*, nr. 3974, f. 196v°, Vincent Maes koopt van Jacob Craye huis oostzijde Mandenmakersstr., bezuiden wed. Willem Menteel, benoorden Jan De Mey, schoenlapper (24.3.1576).

255. *Ibidem*, nr. 3975, f. 18, Willem Seghers koopt van Jan De Mey huis oostzijde Mandenmakersstraat, benoorden Joris De Poorter, bezuiden Vincent Maes (3.3.1578).

256. *Ibidem*, nr. 3974, f. 288, Joris De Vrient koopt van voogd kinderen Lauwers Pit huis oostzijde Mandenmakersstraat, benoorden de Bonte Coe, bezuiden Jan Pleyte (15.6.1577 n.s.).

257. *Ibidem*, nr. 3974, f. 207v°, Steven Ryckewaert koopt van Maerten de Hoossche en Jan Hoossche huis oostzijde Mandenmakersstr., benoorden L. De Poorter en bezuiden Jan Pleyte (28.4.1576 n.s.).

258. *Ibidem*, nr. 3974, f. 300, Pieter Verhamme koopt van Jan, Joos en Frans de Poorter deel huis oostzijde Mandenmakersstr. "ende es een hoekhuis strekkende naar het Casteel" en bezuiden Steven Ryckewaert (24.8.1577).

259. *Ibidem*, nr. 3974, f. 159, wed. Wouter Lyman koopt van Pauwel Pleyte huis oostzijde Mandenmakersstr., bezuiden Adr. Vandezande "ende es een hoekhuis" (3.10.1575).

744. Wed. Klaas Delanghe	20 s.
745. dis Nieuwpoort (wed. B. Inghelaere) ²⁶⁰	10 s.
746. Calle Brauwers, brouwerij "Het Schip" ²⁶¹	80 s.
747. Balten Maertins (P. Pleyte) ²⁶²	25 s.
748. Antoon Goeman ²⁶³	20 s.
749. Denis Maertins (Pieter Allaert)	20 s.
750. Denis Maertins (wed. M. Vandeveld) ²⁶⁴	20 s.
751. Antoon Geldolf ²⁶⁵	20 s.
EENDEPOEL	
Westkant, van zuid naar noord <i>van de Potterstraat tot de Ankerstraat</i>	
752. Denis Maertins	10 s.
753. Geert De Heyre	10 s.
754. Mr. Grysoldus Vanparis (Pieter Craene) ²⁶⁶	10 s.
755. Mr. Grysoldus Vanparis, schuur (M. Vandenberghe)	30 s.
756. Zusters van Ter Burgh land (M. Vandenberghe)	13 s.
757. Zusters van Ter Burgh (land en schuur) (M. Vandenberghe)	55 s.
758. Maerten Vandenberghe (Ruge Wijts)	8 s. 4 d.
759. Maerten Vandenberghe	8 s. 4 d.
760. Maerten Vandenberghe	8 s. 4 d.
761. Jan Debeer	15 s.

260. *Ibidem*, nr. 3975, f. 58, Jan van Heybrouck koopt van dismeesters huis oostzijde Mandenmakersstr., benoorden het Schip en bezuiden Matheus... (10.4.1579).

261. *Ibidem*, nr. 3974, f. 88, wed. Corn. Jansse, brauwer, koopt van Passchier Angilles huis oostzijde Mandenmakersstr., benoorden Gilles Valckenaere, bezuiden huis eigendom van de gemeenen armen + 1/2 schuur liggende tegenover zustershuis (27.7.1574).

262. *Ibidem*, nr. 3974, f. 163v°, Pauwel Pleyte koopt van B. Maerten huis oostzijde Mandenmakersstr., bezuiden wed. Corn. Janssche, benoorden Pieter Oornewede (17.10.1575).

263. *Ibidem*, nr. 3974, f. 215v°, Ant. Goeman koopt van Pieter Hoornewede huis oostzijde Mandenmakersstr., bezuiden Pauwel Pleyte, benoorden Denys Maerten (19.5.1576).

264. *Ibidem*, nr. 3975, f. 100, Pieter Meyvaert koopt van Denys Maerten en A. Paradys huis oostzijde Mandenmakersstr., benoorden A. Gheldof, bezuiden Denys Maerten (21.12.1579).

265. *Ibidem*, nr. 3974 f. 13v°, Antoon Gheldof koopt van Fr. Cant, Grys. van Parys en Ant. Bruneel huis oostzijde Mandenmakersstr., tegenover het zustershuis (8.5.1572).

266. *Ibidem*, nr. 3975, f. 105v°, Lambrecht Cools koopt van Grysoldus van Parys huis liggende upde.... jegens over 'tsieckhuys van nieuwe zustershuis bewesten de schuur van Calle Brauwers, beoosten Geert de Hegher (14.1.1580).

762. Jan Vandeclichthove (pro deo bewoond)	0 s.
763. Maerten De Hoossche ²⁶⁷	25 s.
764. Maerten De Hoossche (Lauwers Seys)	10 s.
765. Schuur en land (M. Vandenberghe)	30 s.
Oostzijde Eendepoel	
766. Wed. Willem Van Maeseghem ²⁶⁸	10 s.
767. Andreaan Wouters	40 s.
768. Andreaan Wouters	10 s.
769. Iand Kasteelhoek (Maerten Vandenberghe)	240 s.
770. Stad Nieuwpoort (Maerten Vandenberghe) Kiekenpit	7 s. 6 d.

DRIE HERBRUIKTE GRAFZERKEN UIT DE ONZE-LIEVE-VROUWEKERK TE BRUGGE

S. VANDENBERGHE^o

Tijdens het verplaatsen van het praalgraf van Maria van Bourgondië van de Lanchals-kapel naar het koor van de O.-L.-Vrouwekerk waar het oorspronkelijk opgesteld was, werden drie ingekorte grafzerken ontdekt waarop de zware marmeren plaat van het mausoleum rustte¹. Daar deze zerken niet meer van nut waren bij de nieuwe opstelling, werden ze overgebracht naar de stedelijke musea, waar ze de bestaande lapidaire verzameling kwam verrijken². Deze grafzerken waren in 1806 naar aanleiding van de verplaatsing naar de Lanchalskapel in dit grafmonument verwerkt geworden³.

Het eerste exemplaar (afb. 1) is overeenkomstig de gegraveerde voorstelling van een gelobde kelk te identificeren als de grafzerk van een onbekende priester. Aanvankelijk was de grafsteen voorzien van een rechthoekige omlijsting, onderbroken door vier gepunte vierlob-

^o Lic. kunstgeschiedenis ; adjunct-conservator Stedelijke Musea, p/a Dijver 12, 8000 Brugge.

1. L. VERMEERSCH, *Het verplaatsen van de praalgraven van Maria van Bourgondië en Karel de Stoute*, in H. DE WITTE e.a., *Maria van Bourgondië. Brugge. Een archeologisch-historisch onderzoek in de Onze-Lieve-Vrouwekerk*, Brugge, 1982, p. 24. Hierin wordt alleen de grafsteen van Joris van Acker (†1720) vermeld. Zie ook L. DEVLIEGER, *Herstellingen aan de graftomben van Maria van Bourgondië en Karel de Stoute*, Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis, gesticht onder de benaming Soc. d'Emulation te Brugge, deel CXVI, 1979, p. 132-136.

2. Inv. 81. 26-28. VI. Foto's M. Van den Bogaert. Gift kerkfabriek van O.-L.-Vrouw, 1981.

3. M. VERMEERSCH, *De praalgraven van Maria van Bourgondië en Karel de Stoute in het koor van de O.-L.-Vrouwekerk te Brugge*, Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis, gesticht onder de benaming Soc. d'Emulation te Brugge, deel CVII, 1970, p. 152-156.

267. *Ibidem*, nr. 3974, f. 208 v°, Lauwers Seys koopt van Maerten de Hoossche en Steven Ryckewaert twee huizekens met toebehoorten westzijde Eendepoel tegenover de dishuizekens, staende beoosten, thuis bewoont door Clays Kempe en bezuiden de hof der stede "ende huusekens eene gemaect van een scheure wijlent gegaen hebbende met het huis genaamd de Bonte coe" (28.4.1596).

268. *Ibidem*, nr. 3975, f. 250v°, wed. Willem van Maeseghem eigenaar huis oostzijde Eendepoel, benoorden Chr. Weyns, bezuiden de poort van Jacob Hooft (5.1.1582).